

BUDSKABET

Fordybelse Analyse Inspiration

4/2021

TEMA:
DOMMEDAGSSTEMNING

8

De sidste tider – domstegn og frelsestegn

26

Når forkyndelsen dumper

30

En anden Gud?

BUDSKABET

WWW.BUDSKABET.DK

Nr. 4/2021. Årgang 157
ISSN 0901-4802
ISSN 2446-404X (Budskabet online)
Budskabet udkommer fem gange om året, næste gang den 10. december.

LAYOUT

Amalie Puggaard Poulsen

FORSIDEFOTO

Pexels.com

TRYK

Jørn Thomsen Elbo A/S

ABONNEMENT

Papirudgave med fri netadgang: 330 kr.
(unge under 30: 190 kr.)
Kun netabonnement: 190 kr.
(unge under 30: 110 kr.)
Gaveabonnement: 190 kr. for papir-
udgave, 110 kr. for netudgave
Gebyr for udlandsabonnement: 50 kr.

UDGIVER OG EKSPEDITION

Luthersk Mission (LM)
Industrivænget 40, 3400 Hillerød
tlf. 4820 7660, dlm@dml.dk
www.dlm.dk

MAIL- OG ADRESSEÆNDRING

LM får *ikke* automatisk besked, når du flytter eller ændrer mailadresse eller efternavn. Giv derfor altid selv besked, når dine kontaktoplysninger ændres. Det er vigtigt, så både *Budskabet* og betalingsopkrævning når frem til rette sted.

REDAKTØR

Ole Solgaard
Enggårdsvej 39, Kragelund, 8723 Løsning
tlf. 2327 1253, os@dml.dk

REDAKTIONSUDVALG

Alex Dahl Karlsen
cand.scient.pol., Tarm
alex.dahl.karlsen@gmail.com

Anton Bech Brauner
stud.theol. og prædikant, København,
a_brauner@hotmail.com

Helene Schou Andersen
læge, Kolding
helene@ksandersen.dk

Ruth Vatne Rasmussen
hjemmegående/legestuesekretær, Silkeborg
vatnerasmussen@gmail.com

Steffen Juul Pedersen
sælger, Haderslev
steffenjuul@outlook.com

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke nødvendigvis redaktionens synspunkter, men redaktionen er ved deres optagelse ansvarlig for, at holdninger og synspunkter må kunne rummes inden for det, som Luthersk Mission (LM) står for.

FORDYBELSE i bibelsk og luthersk tro

ANALYSE af tidens strømninger

INSPIRATION til kristent liv og mission

TEMA:**DOMMEDAGSSTEMNING**

- 04 Jorden går under, og det er
helt som forventet

Manuel Vigilius

- 08 De sidste tider
– domstegn og frelsestegn

Børge Haahr Andersen

- 11 Kom, kom Jesus, kom!

Mathias Secher Rom

- 12 Dommen er i gode hænder

Leif Andersen

HORISONT

- 16 Kamelen i radioen

- 17 Er der en vej tilbage til tjenesten?

FOR TROEN

- 18 To slags hvile

Jens Ole Christensen

- 22 Guds mission i Esajas' Bog

Jens Bruun Kofoed

ANDRE ARTIKLER

- 26 Når forkyndelsen dumper

Nikolai Vig Kaarsholm

- 30 En anden Gud?

Knut Kåre Kirkholm

- 34 Når evangeliet vandrer på tværs
af generationer

Enok Breum Mogensen

BOGER

- 37 Syv svære

- 38 På opdagelse i Bibelen

- 39 Øjebliksbilleder fra tvivlens landskab

*Dommens dag er altså også forløsningens dag.
Den dag, hvor jeg – ikke i fortrængning, men i
erfaret og fuldkommen glæde – kan vende ryggen
til al fortvivlelse*

TEMA

Jorden går under, og det er helt som forventet

AF MANUEL VIGILIUS

Klimakatastrofer, pandemier og storpolitisk usikkerhed skaber angst og uro. Alligevel siger Jesus, at der faktisk ikke er nogen grund til panik. For angst lammer, mens tro sætter i gang.

Manuel Vigilius, f. 1970
Kommunikationschef i COWI
mvigilius@gmail.com

Alarmerende rapport fra FN. Vejret bliver vildere – og vi er selv ude om det. Prognose: Tørke og oversvømmelse. – Det er typiske overskrifter i medierne.

Mens jeg har arbejdet med denne artikel, er der nogle bestemte billeder, som vender tilbage til mig. De stammer fra et af de mere underlige albummer i min barndoms elskede tegneserie om Tintin: I Den Mystiske Stjerne har et ukendt himmellegeme kurs mod jorden, hvor den truer med at udslutte alt levende. Skrevet under 2. Verdenskrigs første år formidler historien en eskatologisk, eksistentielt knugende og truende atmosfære: Folk stopper op på gaden og ser med bange anelser mod himlen. Det normale liv og den sædvanlige orden er suspenderet. Der er ingen forudsigelighed. En hvidskægget dommedagsprofet går rundt på gaderne og råber skingre forudsigelser. Mennesker sveder – både pga.

den tiltagende varme og angst. Håbløsheden breder sig ...

Det er ikke det bedste Tintin-album, men stemningen – den er forfærdeligt godt fremmanet og gjorde stort indtryk på mig som barn. At se min ellers urokkelige unge helt, Tintin, og hans trofaste følgesvend, Terry, tvivle og frygte ...

Angstfuld atmosfære

Det minder mig om den stemning, vi i dag får fra mange medier og meningsdannere; den atmosfære, børn og unge i dag vokser op i og fyldes af.

I min barndom var vi bange for atomkrig og invasion fra Øst. I vores langt mere fredelige tid er det, som om frygt-scenarierne og risikooplevelsen paradoksalt nok har fået et nøk opad: Terror truer. Jorden "sveder". Vejret bliver mere og mere vildt. Luften, jorden og maden er fuld

FOTO: UNSPLASH.COM

af farlige kemiske sammensætninger. Vi har selv skabt problemet. Og der er ingen planet B!

På nettets virtuelle gader og markedspladser går dommedagsprofeterne rundt med deres skilte og bannere og pisker følelserne op – og tror, at de derved tjener en højere og bedre sag.

Så pludselig rammer en ukendt og u håndterbar pandemi vores klode, hospitalsgangene fyldes med alvorligt syge, og frygten får endnu et vrid med skruen. Politikere med bedemandsminer og alvorlige stemmer. Gader og butikker lægges øde. Ansigter gemmes bag masker.

Normaliteten er suspenderet, og vi ved reelt ikke, hvad fremtiden bringer. Intet under, at så mange mennesker er bange.

Gør det nogen forskel?

Hvordan er det med os kristne?

Vi ved, at Gud har kontrol. Vi ved, at han har

styr på naturen, vejret og diverse virusser. Vi ved, at han er med os. Og at der faktisk er en "planet B". Det må vel give os ro i sindet?

Tja ... hvis munden (eller fingrene) løber over med, hvad hjertet er fuldt af (Luk 6,45), er mange af os lige så smittede af angst-bacillen som alle andre. Det kan være svært at høre eller se, at troen gør nogen afgørende forskel. Det, tror jeg, der er flere årsager til.

Men lad os først medgive, at der er noget naturligt og nødvendigt i, at vi går i alarmberedskab, når noget truer det eller dem, vi elsker – det gør selv Gud (Neh 4,8. Zak 2,12. Matt 23,37b).

Vi har også forskellige temperamenter; og et følsomt, sårbart sind, der reagerer ekstra stærkt, er ikke i sig selv udtryk for, at man er åndeligt umoden. Nogle lider af decideret angst, og vi skal ikke fordømme eller lægge yderlige-

På nettets virtuelle gader og markedspladser går dommedagsprofeterne rundt med deres skilte og bannere og pisker følelserne op – og tror, at de derved tjener en højere og bedre sag.

Selv om corona og klimakrise skulle føre til verdens – eller i hvert fald det gode menneskelivs – ende, vil det stadig være inden for Guds kontrol og plan

re bebrejdelser og byrder på bange, svage brødre og søstre (Rom 14).

Men: Når alt det er sagt og medgivet og understreget, så er grundtonen i budskabet fra Gud til alle kristne meget entydigt: Frygt *ikke* (Matt 10,26.28.31)! Lad være med at bekymre jer (Luk 21,9. Matt 6,24-34; 10,19). For overdreven frygt og bekymring er i sin kerne et udtryk for åndelig blindhed og manglende tro og tillid til Guds magt og/eller kærlighed.

Vi kan ikke lægge en eneste dag til vores eller andres liv ved at bekymre os. Og vi kan ikke udskyde eller fremskynde jordens undergang med et sekund. Det er Guds rolle.

Vi kan tage vores forholdsregler, både i forhold til sygdom og klima, ja. Det er godt og gudvillet forvalterskab (1 Mos 1,28). Vi skal reagere på konkrete trusler. Og vi skal våge og være klar til, når Jesus kommer igen (Matt 24,42.44).

Men vi får en decideret ordre, baseret på fakta, om at leve i overensstemmelse med det, vi tror og ved – ikke gå i panik, men ydmyge os under Guds meget virkelige hånd og kaste alle vores bekymringer på ham (1 Pet 5,6f).

”Lad jer ikke skræmme”

Guds ord viser os den sandhed og virkelighed, der kan kalibrere vores indre kompas, bringe os i vater og give ære til Gud og hans løfter; som kan gøre vores liv til et stærkt vidnesbyrd om Guds virkelighed

for dem, som er ”udenfor” (1 Pet 2,12).

Der er intet – intet – af det, som sker lige nu, der kommer bag på Gud. Han har alle ting i sin hånd. Han bærer alt med sit mægtige ord (Hebr 1,3), og vi ved, at han gennemfører alt – alt – efter sin viljes forsat (Ef 1,11). Hvad har vi da at frygte? Selv fra de sidste tider.

Det er påfaldende, så meget vægt Jesus lagde på at *forberede* sine disciple på denne jords sidste akt. Hvordan han udpensler frem for at nedtone, hvad der venter; og hvor meget han understreger sit hovedbudskab: Vær ikke bange. Lad jer ikke skræmme! (Matt 24,6). Som en befaling, ja – men også i høj grad en trøst og en opmuntring.

Jesu mest kendte tale om hans eget komme og ”verdens ende” var så vigtig og gjorde så stort indtryk på hans disciple, at den er gengivet af både evangelisterne Matthæus (kapitel 24-25), Markus (13) og Lukas (21).

Jeg vil gerne fremhæve nogle punkter og pointer derfra med udgangspunkt i Matthæusevangeliet 24. I og med at det er hans ord og ikke mine, der er vigtige, kan det være godt selv at læse kapitlet nu, inden du læser videre i artiklen her.

Lær af Jehovas Vidner

For det første er Jesus, som nævnt ovenfor, meget konkret i sin beskrivelse af det kaos, som vil kendetegne de sidste tider: Krigslarm og rygter om krig (v.6); hun-

gersnød og jordskælv (v.7); trængsler, drab og had mod kristne (v.9); frafald, forræderi, konflikter og splittelse blandt kristne (v.10); falske profeter og vildfarelser (v.11); lovløshed, kynisme og kulde (v.12); ødelæggelse (v.15); trængsler (v.21); løgn, falske frelsere og mirakler (v.23f); sol- og måneformørkelse og kosmiske katastrofer (v.29); ligegyldighed og synd som i Noas dage (v.37).

Pyha ... ingen, der lytter til denne tale, kan være upåvirket.

Hvordan kan Jesus da sige: ”Se til, at I ikke lader jer skræmme” (v.6)!? Hvis Jesus gerne ville indgyde sine disciple mod, skulle han måske skrue lidt ned for konkretiseringsgraden.

Ja – hvis ikke Jesus kendte os bedre, end vi kender os selv; ved, hvad vi virkelig har brug for. For hvad er det mest angstprovokerende: At befinde sig i en situation, man *ikke* er forberedt på, som man *ikke* forventer, og som tilsyneladende kommer bag på selv Guds søn – eller at kunne sige: Det er *præcis*, som Jesus forudsagde det, og vi ved, hvad der kommer?

Jeg mener ikke, der er så meget, vi kan lære af Jehovas Vidner, men der er dog *noget*: De har historisk været meget bedre til at forberede deres tilhængere på forfølgelse og modgang end hovedstrømmen i den kristne kirke.

Da nazi-regimet i Tyskland fx satte ”afvigere” som jøder, homoseksuelle og handicappede i fængsler og koncentrationslej-

re, var Jehovas Vidner blandt dem. De fik tilbud om at forlade kz-lejrene, hvis bare de afsværede deres tro. Stort set ingen faldt for fristelsen. I stedet viste de sig som eksemplariske fanger. Og de klarede sig exceptionelt godt – til deres fangevogteres store undren.

Hvorfor? Fordi: "At lide under Antikrists' følger var præcis, hvad deres tro ledte dem til at forvente," som kirkehistorikeren Eric Ryrie skriver (*Protestants – the Radicals Who Made the Modern World*, s. 286).

Der var og er dele af Jesu forudsigelser, Jehovas Vidner har været bedre til at tage til sig end kirken i det velstående Vesten. Det er, som om vi i misforstået hensyntagen bortcensurerer hans barske budskaber. Som om vi bedre end Jesus ved, hvad bange sjæle har brug for.

Det er selvfølgelig Jesus, der ved bedre. Han ved, at vi vil blive skræmt; det er vores natur. Men han giver os med disse forudsigelser en slags vaccination, en modgift. Den giver os en modstandskraft over for den dødbringende virus: uhæmmet, åndeligt dødbringende angst.

Nu sker det!

Angst fører intet godt med sig. Ud over at være ekstremt ubehagelig fører den til panik, flugt eller lammelse. Angsten viser, at vi fejlfortolker situationen: For selv om corona og klimakrise skulle føre til verdens – eller i hvert fald det gode menneskelivs – ende, vil det stadig være inden for Guds kontrol og plan.

Og verdens ende er ikke *altings* ende. Verdens ende er en fødsel af en ny og bedre virkelighed.

Hvad er det, Jesus sammenligner de sidste tiders kaos med? *Veer* (v.8).

Jeg har ikke prøvet at føde. Jeg vil tro, det gælder for over halvdelen af læserne af denne artikel. Men at det er både smertefuldt og angstprovokerende, er jeg ikke i tvivl om. Alligevel er der noget håbefuldt ved veer: Nu sker det! Nu kommer han/hun, som vi har ventet på! Om lidt, om ikke så længe, kommer forløsningen. Så skal vi græde af glæde og feste og fejre!

Den fødende føler smerten – men lader sig ikke skræmme fra sans og samling. Vi føler smerten og mærker frygten over foruroligende begivenheder og måske forfølgelse, men vi lader os ikke skræmme. Vi dyrker ikke frygten og

mismodet, og vi spreder dem ikke. Vi modsiger dem. Vi tager modgiften og deler den med alle de andre, der har brug for den.

Vi læser, lytter, beder, synger og formidler Guds løfter, så vi og andre ser det fulde og hele billede. Og så løfter vi hovedet, fordi forløsninger er nær. Befrielsen er på vej. Han er tættere på end nogensinde før. Snart, snart skal vi feste og fejre i evighed. Og mennesker ser det og spørger: Hvad er det, de ved, som gør dem trygge midt i krisen?

Tro sætter i gang

Er det alt, vi må gøre? Nej. Sammen med sin udfoldede forudsigelse giver Jesus sine disciple en række befalinger, som også må gælde os, der er endnu tættere på hans genkomst: "Se til, at ingen fører jer vild" (v.4); og når der opstår rygter om, at "her er Kristus", så "tro det ikke" (v.23 og 26), "gå ikke derud" (v.26), men lær af figentræet at tyde tidens tegn (v.32) og "våg" (v.42).

Desuden opfordres vi til at holde ud til enden (v.13), flygte (trække os tilbage), når vi bliver jaget (v.16), være klar (v.44), mens vi passer den tjeneste, vi har fået af Jesus (v.45) – altså aktiv omsorg for de mennesker, vi hver især er sendt til.

Budskabet er altså ikke, at vi skal reagere på naturkatastrofer og politisk uro ved at læne os tilbage og vente på, at Jesus kommer igen og fikser alle problemer. Meningen er, at disse begivenheder skal vække os fra åndelig søvn og dovenskab. At de skal skærpe vores opmærksomhed. Få os til at reflektere over det, som alle jordiske katastrofer er en forsmag på: fortabelsens totale, altopslugende gru. Og få os til at flygte fra det, som nedbryder troen og livet. Vende os til Gud i anger og bøn. Og få os til at engagere os helhjertet i tjeneste for andre – for at de må indse situationens egentlige alvor; høre befrielsesbudskabet; og komme til ham, som ikke vil støde dem fra sig (Joh 6,37).

Angst lammer. Tro sætter i gang. Den giver både mod og energi til at kæmpe den del af den gode strid, som vi rent faktisk har ansvaret for og kan kæmpe. Den inspirerer til kærlig tjeneste, især for åndelige brødre og søstre. Den er et stærkt vidnesbyrd for dem, som endnu ikke kender Gud. Og den ærer ham, som har al magt i himlen og på jorden. ■

Meningen er, at disse begivenheder skal vække os fra åndelig søvn og dovenskab

TEMA

De sidste tider – domstegn og frelsestegn

AF BØRGE HAAHR ANDERSEN

Det kriblede ned ad ryggen, da han talte. Og jeg tog hjem fyldt af den tanke, at jeg tilhørte den absolut sidste generation i verden.

Børge Haahr Andersen,

f. 1956

Rektor på Dansk Bibel-Institut
bha@dbi.edu

Jeg husker et ungdomsmøde først i 70'erne. Bestyrelsen havde bestilt en prædikant, der var så lille, at han kunne stå i døren mellem to stuer i et lavt bondehus og tale til os unge. Hans budskab var bemærkelsesværdigt. Han sagde, at på samme måde som det lille Juda rige blev udsløjet gennem fire ødelæggende krige frem til bortførelsen til Babylon i 588 f.Kr., sådan ville Israel genrejses gennem fire krige, som lå med samme interval som krigene mod Juda rige, i 1948, i 1956, i 1967 og 1993. Endvidere var hans budskab, at den generation af jøder, som oplevede den fulde genrejsning af landet i 1973, ville opleve Jesu genkomst i 1996.

Det kriblede ned ad ryggen, da han talte. Vi kender ikke dagen eller timen, sagde han. Men årstallet fandt han åbenbart i skriften. Jeg tog hjem fyldt af den tanke, at jeg tilhørte den absolut sidste generation i verden. Jeg skulle opleve

den fuldendelse af historien, som Bibelen talte om, og som kristne til alle tider havde ventet på. Jeg husker også følelsen af lettelse, for jeg elskede livet og kunne nu nå at nyde min ungdomstid.

Det gik ikke helt, som prædikanten havde sagt. Da rådhusklokkerne lød med udgangen af 1996, gik verden stadig sin skæve gang, og her i 2021 tøver Herren fortsat med sin genkomst. Jeg lærte også over tid at blive så fortrolig med Bibelen, at jeg bedre kunne skelne mellem Guds ord og menneskelige spekulationer.

Jeg vil i det følgende også komme ind på, hvad vi egentlig kan sige om dommedag og tegnene på Jesu genkomst.

Herren kommer snart, men han kan tøve

Jesus siger meget eftertrykkeligt, at kun faderen kender genkomsttidspunktet (Matt 24,36).

Det betyder i praksis, at enhver spekulation i tidspunkt og årstal er vildledende forkyndelse. Det burde jeg have sagt til den lille prædikant, som prædikede i mine teenageår. Men jeg havde ikke bibelkundskab og frimodighed til at gøre det.

Den nytestamentlige linje er for det første, at Jesus kommer snart. Det kan ske i Paulus' levetid (1 Thess 4,15). Der kan også gå nogle generationer, som Paulus antyder i sit sidste brev (2 Tim 2,2). Det er ikke sådan, at Paulus i første del af sit virke har en nærforventning, som senere erstattes af en tro på menighedsopbygning gennem flere generationer. Nej, hele Ny Testamente taler om, at "det er nu den sidste time" (1 Joh 2,18). Og samtidig – det kan trække ud, for Herren vil, at evangeliet skal forkyndes for så mange som muligt til omvendelse og tro (2 Pet 3,1-13).

Domstegn i de sidste tider

Hvornår afslutningen sker, ved vi ikke. Begyndelsen på de sidste tider er derimod en frelseshistorisk begivenhed, nemlig pinsedag, som indleder menighedens og Åndens tidsalder (ApG 2). Da kom Helligånden i sin fylde til verden for at være en iboende virkelighed i alle kristnes liv.

Jesus nævner som et særligt domstegn, at Jerusalem skal ødelægges og templet nedbrydes, en begivenhed, som skete i årene 67-70. Tempellets ødelæggelse var det første af mange domstegn, som skulle overgå verden forud for Jesu komme i herlighed.

Det afgørende i Jesu forkyndelse om de sidste tider er faktisk, at menneskeheden helt frem til genkomstdagen skal gøre det, som er helt normalt. Vi skal spise og drikke, gifte os, købe og sælge og leve et normalt arbejdsliv lige indtil den sidste dag.

Men én dag skal være den sidste. En dag står vi ud af sengen for sidste gang, børster vores tænder og går på arbejde, som vi plejer. Så skal Menneskesønnen komme som en tyv om natten, dvs. uventet. Så skal himmel og jord forgå, og en ny himmel og jord blive til.

Jesus nævner dog nogle særlige domstegn,

FOTO: UNSPLASH.COM

som skal præge verden i hele denne periode: krig, forfølgelse, forførelse, hungersnød, jordskælv, kristendomsforfølgelse, frafald. Nogle tegn viser sig i naturen, andre i den politiske historie og atter andre i kirken og de kristne menigheder.

De vil være der gennem hele historien, men de vil intensiveres frem mod Jesu genkomst. Når naturen og klimaet har det skidt, så er det et genkomsttegn. Når krige og borgerkrige har været så ufatteligt grusomme de sidste hundrede år, så er det et genkomsttegn. Når de sidste 100 år af kirkens historie har været martyrerens århundrede, så er det et genkomsttegn.

Lige nu (august 2021) sker der forfærdelige ting i Afghanistan. Det er ikke blot nogle isolerede muslimske grupper, som udøver vold og grusomhed i et omfang, som vi næsten ikke har fantasi til at forestille sig. Det er menneskeheden, vores brødre og slægtninge fra Adams tid, der afslører en indre ondskab, som bor i os alle.

Og ifølge Jesu forkyndelse er det, som sker, samtidig Guds skjulte og fremmede gerning. Der sker nemlig intet uden Gud og hans forsyn. Når den ene grusomme gruppe rammer den anden med vold og terror, afslører det den indersti-

Enhver spekulation i tidspunkt og årstal for Jesu genkomst er vildledende forkyndelse.

Der er et helt modsatrettet tegn på, at vi lever i de sidste tider: At evangeliet i dag forkyndes over hele jorden, og stadig nye stammer og sproggrupper får en kristen menighed

de, vi alle har. Det fortæller også om Guds hellige og retfærdige dom, at syndens løn er døden.

Fødselstegn

Domstegnene i verden kan ligne døds kamp, men er i virkeligheden fødselsveer. Som nu afdøde forfatter Poul Hoffman sagde: "Jeg er optimist ... Jeg tror på jordens undergang." Fødsler er forbundet med smerte og med håb. På samme måde taler Bibelen om den kommende verden med udtrykket *verdensgenfødsel*. En ny verden er ved at tage sin begyndelse.

De guddommelige tegn, som vi oplever i naturen, historien og kirken, viser hen til Guds endelige dom (Luk 13,1-5). Fordi syndens løn er døden, kan jorden være et forbandet sted at leve (Rom 6,23). Hvert enkelt menneskeliv er en blanding af glæde og sorg, og den kristne oplever dette særligt intenst, fordi Jesus har forbundet kors, lidelse og død med det at være discipel (Luk 9,23-27). Men når livet gør ondt, så tolker vi det efter Jesu ord som et fødselstegn. Det går, som det skal. Vores forløsning nærmer sig.

Livet er ikke blot dom og ulykke. Livet er også menneskelig godhed, det er fuglesang og sommer og trivsel. Den største gåde i den faldne verden er ikke, at Gud tillader det onde, men at han tillader det gode. Den kommer nemlig altid ufortjent. Hver dag er Guds godhed ny.

Frelsestegn i de sidste tider

Der er et helt modsatrettet tegn på, at vi lever i de sidste tider. Det er, at evangeliet i dag forkyndes over hele jorden, og stadig nye stammer og sproggrupper får en kristen menighed. De moderne medier har gjort jorden til én stor landsby. Både kristne og anti-kristne strømninger kan sprede sig via de sociale medier som aldrig før. Forførelse og forfølgelse intensiveres.

Det betyder også, at evangeliet i dag spre-

des som aldrig før. Den største evangeliske kirke findes i dag ikke længere i USA, men efter al sandsynlighed i Kina, hvor 60-70 millioner mennesker i dette store land bekender den kristne tro. Takket være den moderne teknologi udbredes evangeliet i dag til nye sproggrupper og stammer. Selv i den muslimske verden er der folkegrupper, som omvender sig og tror på Jesus som Guds søn og verdens frelser.

Allerede Paulus kan skrive: "Deres røst er nået ud over hele jorden, deres ord til verdens ende" (Rom 10,18). Evangeliet nåede allerede i det første århundrede ud over hele den dengang kendte verden. Det er fortsat i århundrede efter århundrede. Da Amerika og senere Afrika og Asiens indre blev opdaget af vestlige opdagelsesrejsende, startede en stor missionstid, så kristendommens centrum i dag er rykket til Afrika og Asien.

Peter siger, at vi kan "fremskynde" Herrens dags komme (2 Pet 3,13), nemlig ved at være med til at udbrede evangeliet til stadig nye dele af verden. Guds modstander har stor magt, men i forhold til evangeliets udbredelse er han magtesløs og bundet. Han kan ikke forhindre evangeliet i at sprede sig til nye folkegrupper.

Evangeliets mørke bagtæppe

Når vi taler med mennesker om vores kristne tro, er det på den mørke baggrund, at uden Jesus lever mennesker i håbløshed og mørke.

Sammenhængen mellem synd og dom og tanken om en kommende dom virker provokerende på det moderne menneske. Det er ikke nyt. Da Paulus taler med Felix om sin kristne tro, nævner han "den kommende dom", og så bliver Felix utilpas (ApG 24,25).

Men når vi taler om dommen *sammen med* det fristed for dom, som Kristus er, så skal vi frimodigt tale om det. ■

Kom, kom Jesus, kom!

AF MATHIAS SECHER ROM

Jesus, vi savner dit synlige nærvær.
Se, ikke tro på din levende krop.
Hele dit skaberværk vender og drejer sig,
venter på daggry, hvor solen står op.
Kom, kom Jesus, kom!
Kom nu igen, kom nu Jesus, ja kom!
Selvom vi gruer ved tanken om dom,
vil vi bede dig komme og skabe os om.

Herre, du skabte os helt i dit billede.
Rene og smukke, men se, hvor det går.
Hver en velsignelse fra dig fordrejer vi,
tager selv æren for alt, hvad vi får.

Kom, kom Jesus, kom ...

Herre, du kender og deler vor smerte;
tanken om venner og elskede, som
ikke vil give dig æren og magten.
Gud, lad dem se, før du fælder din dom.
Kom, kom Jesus, kom ...

Hvem kan bestå, når du kommer på skyerne?
Se dig og stadig beholde sig selv?
Herre, vi beder dig dække os alle.
Tag os i nåde, når du sætter skel.
Kom, kom Jesus, kom ...

Sangen findes i Fællessang 4, nr. 96

Mathias Secher Rom,
f. 1983

Frimenighedspræst
mathias@brammingfrimenig-
hed.dk

FLERE VINKLER PÅ TEMAET

DE SIDSTE TIDERS TEGN

Artikel af Ole Andersen
[www.ordetogisrael.dk/jesu-genkomst/
de-sidste-tiders-tegn](http://www.ordetogisrael.dk/jesu-genkomst/de-sidste-tiders-tegn)

6 MÅDER AT FORHOLDE SIG TIL JESU GENKOMST PÅ

Artikel af Michael Agerbo Mørch
ctip.dk/6-maader-at-forholde-sig-til-jesu-genkomst-paa

DER ER NOGET I LUFTEN

Artikel af Henrik Gren Hansen
www.nytliv.dk/resource/der-er-noget-i-luften

KLIMAET SOM ET TEGN PÅ DOMMEDAG

To blogindlæg af Jørgen Hedager Nielsen
[www.genkomst.dk/2019/05/16/klimaet-som-et-
tegn-paa-dommedag](http://www.genkomst.dk/2019/05/16/klimaet-som-et-tegn-paa-dommedag)

TEMA

DOMMEN ER I GODE HÆNDER

AF LEIF ANDERSEN

*Min protest mod dommedag skyldes ikke, at jeg er mere kærlig end Gud.
Tværtimod. Men når jeg ser på Jesu blik, sker der noget ubegribeligt med mig.*

Leif Andersen, f. 1952

Lektor på Menighedsfakultetet
leifa@post.tele.dk

Her kommer min første tilståelse. Jeg kan ikke udstå Michelangelos store dommedagsscene i det Sixtinske Kapel i Vatikanet i Rom (1541. Se foto på side 14). Efterhånden som jeg har lært den at kende, bliver jeg mere og mere frastødt af den. Den er uden tvivl stor kunst, noget af det fineste i Europas historie. Men den er elendig kristendom.

Det er en klassisk skildring af Kristus ved den store dom, hvor de frelste står op af gravene ved hans højre hånd. Ved hans venstre hånd drives de fordømte fra dødsfærgen ned i helvedsgabet.

Skildringen af de fordømte er frygtelig. Men det, der er endnu værre, er Kristus selv ...

Han ser nemlig ned til venstre! Ned på de fordømte. Kold og streng som en græsk hero. Med et løftet og tilbager trukket ansigt, med en fornem, kongelig håndbevægelse verfer han dem væk fra sit åsyn. Væk til det sted, hvorom Dante

skrev: "Her lades alt håb ude."

Det med at se ned til højre med sænket hoved, se kærligt ned på håbets sted, det har han folk til. Det har han nemlig overladt til sin mor. I denne scene er mildheden og nåden uddelegeret til Maria.

Men hvad er der galt med det? Der er jo da en dommedag i Skriften, en højre og en venstre side for Guds trone.

Ja. Men i Johannesevangeliet siger han: "Jeg er ikke kommet for at dømme verden, men for at frelse verden" (12,47). Michelangelos Kristus er derimod kommet *for at fordømme*. Dét er hans fokus. Og det er dette "for at", der bliver så ubærligt. Her er frelsen ved Jesu højre hånd blevet et venstrehåndsarbejde ...

Dommen kan ikke bortforklares

Her kommer så min anden tilståelse.

Jeg ville sommetider ønske, jeg kunne bortforklare dommedag. Hvis der er noget, der til tider truer med at knuse min tro på Kristus og på kristendommen, så er det tanken om en evig fortabelse. Og der er kristne, der mener, at det lader sig gøre at omtolke Ny Testamente, så der slet ikke er tale om noget evigt Helvede eller nogen evig fortabelse.

Jeg ville ønske, de havde ret. Og jeg forstår, hvad der driver dem til sådan en omtolkning. Men jeg kan ikke se det. Teksterne er mig for stærke: "Da skal han også sige til dem ved sin venstre side: Gå bort fra mig, I forbandede, til den evige ild, som er bestemt for Djævelen og hans engle" (Matt 25,41).

Jeg kan godt blive lidt træt, når jeg en sjælden gang læser eller hører fra mere liberale teologer, at når nogle få moderne danskere stadig kan tro på noget så barbarisk, så må det komme fra et eller andet perverst behov for at dømme nogen ude! Jeg kan sige med absolut sikkerhed, at det rammer fuldstændig forbi. For sagen er den, at både min tro og jeg selv kan næsten ikke leve med tanken om en evig fortabelse.

Det er egentlig ikke, fordi jeg lever i angst for fortabelsen for min egen del. Den kan godt melde sig; men hvad min egen frelse angår, hviler jeg for det meste rimeligt trygt i visheden om Jesu nåde og tilgivelse.

Jeg stoler på hans løfte, at "den, der kommer til mig, vil jeg aldrig vise bort" (Joh 6,37). Jeg stoler på, at han kan retfærdiggøre den ugudelige, som tror (Rom 4,5). Jeg stoler på, at han har båret det, jeg ikke kan bære. Det er faktisk ikke det, der er mit problem her.

Nej, problemet er tanken på dem, der ikke kommer til Kristus. Dem, der ikke

tror. Hvordan kan en kærlig Gud dømme – til evig straf – mennesker, der er skabt i Guds billede, og som lever i den verden, han elsker?

Så da jeg blev spurgt om at skrive en artikel om "dommedagsstemning", så var det de tanker, der meldte sig først hos mig. Og det er også dem, der har stået i front hele vejen.

Sorg over fortabelsen

Jeg er helt på det rene med, at det jo nok ikke kan være, fordi Faderen og Sønnen og Ånden vist ikke helt har forstået det med kærlighed, og at de skulle have lyttet noget mere til mig. Så jeg leder efter grunde til at forstå det.

Jeg indser, at min protest ikke kommer af en kærlighed, der skulle være større end Guds, men snarere af en kærlighed, der er mindre end hans. Og at jeg netop derfor har sværere ved at forstå hans kærlighed. Alligevel vover jeg at tro, at der i min protest også er et ekko af Jesu gråd over det Jerusalem, der ikke vidste, hvad der tjente til dets fred.

Når jeg læser i ældre, kristen litteratur, slår det mig, at de har det lidt anderledes på det punkt. Ja, de sørger over det, de frygter det; men de går ikke i brædderne over det. Så er det nærliggende at tænke, at de gamle vistnok også var lidt hårde i filteren, og at vi i dag er blevet kærligere.

Nej. Jeg tror ikke, vi er blevet bedre til at elske. Jeg tror, vi er blevet dårligere til at sørge.

"Jeg taler sandt i Kristus, jeg lyver ikke, og min samvittighed kan i Helligånden bevidne, at jeg har en stor sorg, der altid piner mit hjerte. Jeg ville ønske, at jeg selv var forbandet og skilt fra Kristus, hvis det kunne hjælpe mine brødre og landsmænd" (Rom 9,1-3).

Sagen er den, at både min tro og jeg selv kan næsten ikke leve med tanken om en evig fortabelse

Mon ikke det simpelthen er sådan, at det er en sorg så vældig og overvældende, at vi bare ikke kan rumme den?

Paulus har fået så meget af Jesu sind, at han ikke bare sørger og græder over sine vantro landsmænd. Selv om det ville være en absurd handel, så ville han hellere selv blive fordømt, hvis det kunne redde dem. Ligesom Jesus, der hellere ville dø forladt af Gud, end at vi skulle dø forladt af Gud.

Jeg erkender, at det, Paulus siger her, kunne jeg aldrig sige (måske medmindre det gjaldt mine egne børn). For så meget af Jesu sind og Jesu sorg har jeg alligevel ikke.

Naturligvis er min fortvivelse over fortabelsen ikke ren og uforfalsket medfølelse! Det er snarere sådan, at min dybe protest, ja min fortvivelse over det med fortabelsen, mere handler om, at jeg ikke vil bære denne sorg.

Se på Jesu blik

Selv den erkendelse løser imidlertid ikke så meget. Så hvad gør jeg nu?

Jeg forsøger at forsone mig med det. Forlige mig med det, jeg ikke forstår. Genfinde tilliden til, at når det kommer til

Michelangelos Kristus er kommet for at fordømme. Dét er hans fokus. Han ser ned til venstre på de fordømte. Kold og streng som en græsk hero. Med et løftet og tilbagetrukket ansigt, med en fornem, kongelig håndbevægelse verfer han dem væk fra sit åsyn.

kærlighed og Gud, så er det ikke mig, men Jesus, der ved bedst. Jeg ønsker at bøje mig ind under hans tillid til Faderens kærlighed. Låne noget af hans tillid. I sidste ende låne af hans kærlighed, som stærkere end nogen anden i Skriften taler om den evige ild.

For mig betyder det bl.a. at finde et bedre billede af Kristus! Og det har jeg fundet i Giottos vægmaleri i Arena-kapellet i Padua (1305). Her ser Jesus nemlig ned til højre. Ned til håbets sted. Dette blik, dette fokus, har han ikke som hos Michelangelo overladt til sin mor, Maria.

Giottos højmiddelalderlige skildring af Helvede er ganske vist værre end hos Michelangelos renaissanceværk. Men: Dette er dog en Kristus, der er kommet for at frelse. Ikke for at dømme.

På Giottos vægmaleri ser Jesus ned til højre på håbets sted. Dette er en Kristus, der er kommet for at frelse. Ikke for at dømme. Hele hensigten med hans komme er den tilgivende nåde på hans højre side. Det er dér, hans hjerte er.

me. Fortabelsen på hans venstre side er der stadig, og den er forfærdelig – men den er ikke hans "for at"! Hele hensigten med hans komme er den tilgivende nåde på hans højre side. Det er dér, hans hjerte er.

Håb – midt i et håbløst tankekors

Kristentroen er fuld af vanskeligheder. Af tankekors, som vi kalder dem: det ondes problem, Guds tavshed, forholdet mellem tid og evighed, paradokserne om treenigheden, Jesu to naturer osv. Nogle af dem har altid været kendt, og nogle af dem er kendt i alle kulturer. Andre er mere individuelle, eller de kan skifte fra subkultur til subkultur. Men for dem alle har jeg altid haft det sådan, at de har bedst af at komme op på bordet og blive set i øjnene. Fortrængning løser ikke noget, og indeklemt konflikter har det med at hævne sig og vokse sig uoverskueligt store nede i det halvbevidste. Så op på bordet med dem! Så viser de sig oftest

at være knap så farlige, og man kan måske løse dem en for en.

Altså lige med undtagelse af det her. Jeg er næsten nødt til at lade det være. Oftest er jeg simpelt hen nødt til at vende mig væk og hviske: "Jesus, det må du tage dig af. Jeg stoler på dig, ikke på mig selv."

Som lærer i Guds ord kan jeg ganske vist ikke lade det ligge, når emner, tekstrækker i kirken, forespørgsler om foredrag (og den efterfølgende debat!) kræver, at jeg griber om nælden. Så må det gå, som det kan. Og jeg prøver at udholde det, indtil jeg igen kan vende blikket væk og fæstne det på Kristus.

Når så mit blik lander hos ham, så sker der noget helt ubegribeligt med min "dommedagsstemning": Et forventningsfuldt håb begynder at vokse frem. Ikke ud fra mit blik på ham, men ud fra hans blik på mig!

Kristi blik er det eneste i verden, som gennemskuer os fuldt og helt, og som ved alt om vores liv i fortid, nutid og fremtid – og samtidig det eneste blik i verden, der er uforbeholdent i sin kærlige glæde, i sin intime ømhed og sin varme. Det er et mirakel.

Forløsningens dag

"Men når disse ting begynder at ske, så ret jer op og løft jeres hoved, for jeres forløsning nærmer sig" (Lukas 21,28), siger Jesus. Dommens dag er altså også forløsningens dag. Den dag, hvor jeg – ikke i fortrængning, men i erfaret og fuldkommen glæde – kan vende ryggen til al fortvivelse. Hvor alle tankekors vil være fortid. Hvor alle tanker og alle følelser vil falde til afklaret, glædesfyldt ro ved den store sabbatshvile (Hebr 4,9).

I Kristi tålmodige, tilgivende blik på os ændres fortegnet for alt det, vi nu lider under. Det er ikke blot os selv og vores relation til ham, der forvandles i den retfærdiggørende tro. Det er også hele vores liv og alle vores relationer til andre mennesker og alle erfaringer i dette liv, der forvandles i evighedens forløsende håb.

I folkereligiositeten findes her og der en uklar forestilling om dommens dag, hvor den strenge Gud Fader sidder på tronen og koldt dømmer fortabte mennesker til den evige ild, mens den

milde Jesus står ved siden af og forgæves beder om nåde (sådan er det fx på Cornelis de Vos' maleri *Dommedag* på Statens Museum for Kunst).

For mig har det været helt afgørende, ja trosreddende, at det er Menneskesønnen, der sidder på dommens trone: "Faderen dømmer heller ingen, men hele dommen har han overdraget til Sønnen, for at alle skal ære Sønnen, ligesom de ærer Faderen" (Joh 5,22f). Hvorfor har Faderen dog overdraget dommens tronsæde til Sønnen? Måske fordi det så falder os lettere at fatte tillid til dommerens kærlighed.

Destruktiv eller tillidsvækkende tale

Vi kan tale om dommen på mange forskellige måder. Nogle af dem er destruktive. Selv det at

Når mit blik lander hos Jesus, så sker der noget helt ubegribeligt med min "dommedagsstemning": Et forventningsfuldt håb begynder at vokse frem

tie om den kan være destruktiv tale. Men fælles for alle slags destruktiv tale om dommen er, at de svækker tilliden til Guds kærlighed. Formidlingen er mislykket, hver gang folk bliver overbevist om den fremtidige dom med en gysende, angstfuld mistillid: "Så er Gud alligevel ikke så kærlig, som jeg havde troet."

Jeg er klar over, at der er andre tilgange og andre måder at nå frem til tillid til dommens Gud. Fx visheden om hans retfærdighed: Netop en kærlig Gud må hade hadet og udrydde det. Hans vrede er ikke hans kærligheds modsætning, men hans kærligheds reaktion i mødet med hans modsætning. Men det er samtidig svært at argumentere for, at en retfærdig Gud må straffe en synd i tiden med en straf i evighed.

Derfor lander jeg igen på dette: Al tillid til Guds kærlighed i dommen, al håbefuld forventning til glædens sejr begynder med Kristi ansigt. Og den ender i Kristi ansigt. Altid. ■

HORISONT

SPALTEN, HVOR REDAKTIONENS MEDLEMMER VIL FORSØGE AT SÆTTE AKTUELLE OG PRINCIPIELLE FORHOLD IND I EN STØRRE SAMMENHÆNG.

Kamelen i radioen

Radioen kørte i baggrunden, et eller andet program om penge. Jeg var lige ved at slukke. Men inden jeg fandt sluk-knappen, fangede det alligevel min opmærksomhed. Snakken var pludseligt faldet på Frans af Assisi. Jeg hørte og genhørte programmet (Programserien *Audiens* på P1, *Om penge*), som italesatte vores forhold til penge: Er man mest fri og lykkelig som rig eller som fattig?

Udgangspunktet for værten var bibelverset om kamelen, som har nemmere ved at komme ind gennem et nåleøje, end en rig har ved at komme ind i Guds rige (Matt 19,24). Et helt vildt provokerende bibelvers for os, som har alt, vi har brug for, og som også kunne tænke os mere.

Burde jeg sælge alt, jeg ejer, og give det til de fattige? Eller er det ikke sådan, at vi i den rige del af verden har pligt til at forvalte det, vi har fået, og dermed også arbejde for den velstand, vi alle nyder godt af?

Gæsterne i programmet, en nonne og en mangelmillionær, kom frem til det samme svar,

om end ad forskellige veje: Det handler mere om, hvordan man forholder sig til sin rigdom, end om, hvor meget man ejer og har.

Ja, men hvordan forholder jeg mig så til mine penge og hvad jeg ellers har? Ville jeg gå bedrøvet bort, hvis Jesus spurgte mig om at sælge alt? Som ung tror jeg, at jeg uden tøven ville have solgt det hele – som på det tidspunkt ikke var så meget. Men nu, selv om jeg ikke bliver omtalt som rig her i Danmark, tror jeg desværre, det ville være svært for mig.

Jeg kan ikke sige mig fri for, at meget af min identitet er bundet op på mit forbrug, om det så gælder det, jeg ikke har, eller det, jeg har.

Og hver gang jeg lander i civilisationen igen efter vandreture i den frie natur, hvor mine få ejendele bliver båret på ryggen, bliver jeg træt. Træt af, at det så hurtigt kommer til at handle om forbrug og penge igen, og træt af, at det er så svært at kombinere det simple liv med et hverdagsliv. En lil-

le radikal tanke om at sælge alt og flytte til en sæter uden strøm og internet kommer altid op i mig. Men ville det gøre mig mere lykkelig og fri? Det er tvivlsomt.

Frans af Assisi gjorde vist nok sådan. Han havde alt, men valgte det hele fra – for at efterfølge Kristus. Lykken og friheden findes netop i at følge Kristus – ikke i intet at eje eller i at eje alt. Friheden og lykken ligger gemt der, hvor jeg overgiver mit liv i Guds hænder, hvor jeg stoler på, at han sørger for mig, og hvor jeg ikke bekymrer mig, for jeg er i Guds varetægt.

Ville jeg så alligevel komme nærmere Gud, hvis jeg var fattig? Som nonnen sagde så fint i udsendelsen, så handler det dybest set om, at Gud kommer til mig og ikke omvendt. Logisk nok er det alligevel nemmere at give slip og følge ham, hvis jeg ikke er bundet af andet og ikke ejer så meget. Men ... for Gud er intet umuligt! Det står der lige efter det med kamelen. Gud kan frelse rige og fattige.

Hvad kan konkluderes ud af dette? Jeg tænker, jeg må ransage mit hjerte med jævne mellemrum. For hvor min skat er, der vil mit hjerte også være. Min skat, mit alt, hvad er det?

Ruth Vatne Rasmussen

Har vi også brug for nogen, der kan hjælpe dømte kristne tilbage i vores egen eller en anden menighed og eventuelt i en tjeneste?

Er der en vej tilbage til tjenesten?

Alvorlige lovovertrædelser i kristne menigheder er heldigvis ikke hverdagskost. Men det er urealistisk at tro, at vi slipper for den slags, også i LM.

Medierne har fulgt den chokerende sag om sognepræsten Thomas Gotthard, der nu er dømt for at dræbe sin hustru. Eksemplet er ekstremt og hører heldigvis til det yderst sjældne. Men alvorlige lovovertrædelser findes i en del andre afskygninger.

Noget af det, som fylder rigtig meget i disse år, er seksuelle krænkelser og krænkelser af børn. Derfor har det desværre vist sig nødvendigt at sætte fokus på, hvordan det forebygges.

Dels fortæller lovgivningen, at også kristne organisationer skal have en plan for at håndtere opståede situationer. LM's vejledning om seksuelle krænkelser kan i øvrigt findes her: dln.dk/om-os/download/vejledninger.

Desuden viser det sig, at der sjældent kommer noget godt ud af at bagatellisere overgreb. Hvis man googler Tysfjord-sagen i Norge, kan man hente megen trist lærdom om

en overgrebskultur, hvor sjælesorg i praksis blev et redskab til at feje sagerne ind under gulvtæppet.

I vejledningen fra LM om seksuelle krænkelser er der god hjælp at hente, når der sker noget, som er et brud på Guds ordninger på det seksuelle område og på straffeloven. Om der så bør suppleres med vejledninger i at håndtere øvrige straffelovovertrædelser (og brud på Guds bud generelt), er en diskussion værd.

De forskelligartede sager om alvorlige lovovertrædelser får mig til at rejse tre vanskelige og ømtålelige spørgsmål:

1. Hvordan håndterer vi det, når en person i menigheden begår en handling, som møder omgivelsernes kraftige moralske fordømmelse og samtidig idømmes en hård straf?
2. Hvis vi evt. sætter vedkommende i kirketugt eller i det mindste tager de betroede tjenester fra ham/hende, vil der så være en "bagkant" på det?
3. Har vi i så fald en plan for at hjælpe den pågældende tilbage i menigheden og må-

ske endda i tjenesten igen? Spørgsmål 1 er ganske vanskeligt og smerteligt, og der vil være meget, der skal samles op på. Derfor er det godt, at der netop findes en vejledning og hjælp at hente på et specifikt område.

Spørgsmål 2 og 3 har nok en anden karakter, og de kan nemt blive stillet på en måde, så de ligner et forsøg på at lukke øjnene for det skete, så "vi kan komme videre". Det er ikke intentionen med det, du nu læser, men derimod flg.:

- Hvordan hjælper vi en straffet person til at blive bevaret eller vende tilbage i fællesskabet med Jesus?
- Hvor længe skal han eller hun evt. lukkes ude fra menigheden eller i det mindste fra en tjeneste?
- Skal vedkommende tilbage, men under visse begrænsninger, eller måske hjælpes til en anden menighed, hvis der er noget, der er gået så meget i stykker, at vejen tilbage ikke er realistisk?

Der kan både være risiko for, at den dømte er lidt for hurtigt til at tilgive sig selv (og måske får menigheden med på det),

eller at den dømte overlades til sig selv.

Kriminalforsorgen har udslningsprogrammer. Men har vi også brug for nogen, der kan hjælpe dømte kristne tilbage i vores egen eller en anden menighed og evt. i en tjeneste – og samtidig vise respekt for dem, der har lidt under forbrydelserne? Eller er det bare op til den dømte selv eller den enkelte menighed at finde en vej på bedste beskab?

Det kan godt være, at Thomas Gotthard aldrig skal være præst igen, men er der nogen, der vil hjælpe ham ind i et kristent fællesskab, hvis han ellers vil?

Nåden og tilgivelsen kan gå hen og blive abstrakte begreber, tømt for indhold, hvor den dømte er dømt ude for altid.

Alex Dahl Karlsen

FOR TROEN

TO SLAGS HVILE

AF JENS OLE CHRISTENSEN

Vi har som kristne mulighed for at finde hvile, også her i tiden. Jesus taler både om at hvile fra byrderne og at hvile i byrderne.

Jens Ole Christensen,**f. 1956**

Sognepræst i Fredens-Nazaret sogn, Kbh.

joc@km.dk

Hvile er et hovedtema i Bibelen. Faktisk er det Guds ultimative mål med os: Han vil ved tidernes ende føre os til den sabbatshvile, som venter Guds folk (Hebr 4,9f).

Men der er også en hvile undervejs her i tiden. Eller – når vi ser nærmere efter – er der to slags hvile til Guds folk på denne jord. Det vil jeg tænke over i denne artikel.

Først Jesu ord:

”Jeg priser dig, fader, himlens og jordens Herre, fordi du har skjult dette for vise og forstandige og åbenbaret det for umyndige; ja, fader, for således var det din vilje. Alt har min fader overgivet mig, og ingen kender Sønnen undtagen Faderen, og ingen kender Faderen undtagen Sønnen og den, som Sønnen vil åbenbare ham for. Kom til mig, alle I, som slider jer trætte og bærer tunge byrder, og jeg vil give jer hvile. Tag mit åg på jer, og lær af mig, for jeg er sagtnodig og ydmyg af hjertet, så skal I finde hvile for jeres sjæle. For mit åg er godt, og min byrde er let.” (Matt 11,25-30)

Her taler Jesus både om en hvile *fra* byrderne og en hvile *i* byrderne. Lad os tage dem i tur og orden.

Hvilen fra byrderne

Hvilen *fra* byrderne kommer til os gennem øret. Udefra. Vi hører om den og kan ikke selv tænke os til den.

Det er først og fremmest hvilen fra syndens byrde. Den får vi, fordi han selv bærer den for os, og den må forkyndes for os. Johannes Døberen siger: ”Se, der er Guds lam, som bærer verdens synd” (Joh 1,29). Det er den grundlæggende – uforanderlige – hvile for et kristent menneske.

Syndens byrde tænker nogle af os meget over. Andre kun lidt. Nogle føler sig forpint; andre har let ved at tilgive sig selv. De forskelle kan bestå i, hvor synlige eller ukendte vores synder er, hvor meget de er i modstrid med vores samfunds normer, eller hvor tungsindige vi er af natur. Og mange andre faktorer. Ofte faktorer, der er skjult for os selv.

Disse forskelle i vores oplevelse gør ikke syndens vægt større eller mindre i det evige perspektiv. Og den rykker ikke ved den grundlæggende hvile: Byrden blev én gang for alle lagt på Jesus. Et gammelt kirkeligt udtryk beskriver det sådan, at han "gjorde fyldest" for vores synder. Altså fylder tomrummet ud.

En bevægende historie¹ kan illustrere det:

Den 16. august 1987 skete en flykatastrofe i Detroit i USA. Et fly styrtede til jorden nogle minutter efter start, og 155 mennesker omkom. Den eneste, der overlevede, var en 4-årig pige ved navn Cecilia Chican fra Arizona.

Da havarikommissionen undersøgte bevisenheden, fandt de ud af, at der kun var én forklaring på denne mirakuløse redning: Cecilias mor, Paula, havde, da flyet styrtede mod jorden, hurtigt løsnet sin egen sikkerhedssele og kastet sig ned på knæ foran sin datter og beskyttet hende med sin egen krop. Hun havde taget stødet ved at fylde pladsen ud. Anden forklaring kunne de ikke finde.

En voldsom historie. Men vi, der han oplevet en mors kærlighed – i flere forskellige udgaver – finder den ikke usandsynlig.

Det er den hvile, vi ikke kan tænke os til selv; men vi må høre den udefra og kan lægge os til ro ved den. I hvert fald nogle dage. De fleste af os må høre om den igen og igen, fordi vi ikke kan holde den fast selv. Men den er statisk. For den handler om noget, Gud gjorde, som vi ikke kan blande os i.

Hvilen i byrderne

Den anden hvile, Jesus taler om, har en anden karakter. Og den er ikke statisk,

Hvilen fra syndens byrde er statisk. For den handler om noget, Gud gjorde, som vi ikke kan blande os i

men bevægelig livet igennem.

Den er vanskeligere at sætte ord på, og jeg er også overbevist om, at den i høj grad er noget, et menneske må erfare sig til. Vi kan måske ligefrem skade hinandens åndelige og menneskelige sundhed ved at forsøge at presse hinanden til at tro den og lade, som om vi kan mærke den.

Så jeg tror, at vi i virkeligheden kun lavmælt og forsigtigt og antydende kan forkynde den. Til gengæld kan den virke stærkt, når vi møder den i levet liv og i personlige jeg-vidnesbyrd.

Man kan kalde den "hvilen i byrderne". Den baserer sig på Jesu ord: "Tag mit åg på jer ..., så skal I finde hvile ..."

Et åg er den bjælke – formet så den passer til skuldrene – som i gamle dage blev brugt som løfteredskab, fx til at bære to spande. Åget er på én gang både en byrde og en hjælp til at bære byrden.

Men læg mærke til forandringen i Jesu ordvalg. Den første hvile vil han "give" os. Det er en gave. Vi får den ved at høre. Men om denne anden hvile siger han, at vi skal "finde" den. Det er en proces. Måske langsomt, måske kampfyldt, måske kun delvist. Og vi er inde i meget private rum i et menneskeliv.

Han taler om, at den hvile findes ved at lære af ham. Jeg trækker en lille smu-

le på smilebåndet over Jesu ordvalg. Det er, som om han siger: "Vær lige så ydmyge, som jeg er." Det er en mærkelig selvevidst sagtnodighed og ydmyghed. En stolt ydmyghed.

Hvad består det åg så i? Svar: Mangt og meget og forskelligt fra menneske til menneske.

Lad mig ridse nogle eksempler op:

Det åg, der giver hvile, kan være indre og ydre kampe, som udspringer af, at vi tror på Jesus Kristus og ønsker at ligne ham.

Eller det kan være en hvile i den opgave, som blev min i livet eller menigheden. En frihed til at satse på noget og slappe af over for andet.

Eller i den livssituation – måske familiesituation – som er blevet mit vilkår; denne sygdom, der blev mit kors; disse belastninger, der er min udfordring. Ikke noget, jeg har valgt og ønsket mig. Men det blev det spor, jeg må følge i livet, hvis jeg skal være tro mod Gud og de mennesker, han har sat mig mellem.

Eller den plads i historien – verdenshistorien, frelseshistorien – som blev min. Jeg kunne måske have ønsket mig at høre til i en anden tid – med mere vækkelse og uden en coronaepidemi, der hæmmer menighedsliv og mission – men nu er jeg sat til at tjene Gud i denne generation.

Jesus taler om, at vi kan finde hvile i at bære den byrde, som troens ensomhed er. Situationer, hvor vi føler os alene, og hvor vores tro bliver mødt med foragt.

Jeg har ikke valgt disse omstændigheder selv; men har måttet tage dem på mig. Og finder måske en fred i, at sådan blev det.

Troens ensomhed

Men der er én byrde, som er synlig i tekstens sammenhæng. Man kunne kalde det troens ensomhed.

Jesu ord er afslutningen på Matthæusevangeliet 11, som i det store billede handler om, at Jesu virksomhed har været en fiasko.

Hvis vi læser kapitlet, opdager vi, at Johannes Døberen blev kritiseret for at være en livsnægter og lidt hysterisk (v.18). Jesus blev kritiseret for at være en festabe, der var en "frådser og dranker, ven med toldere og syndere" (v.19). På den baggrund blev de begge forkastet.

Selv om begge dele er uretfærdig kritik, må Johannes og Jesus have haft nogle livsstile, der gav plads for den kritik. For det meste af den kritik, vi udsættes for, har en eller anden forbindelse til virkeligheden. Uretfærdig kritik er som regel fordrejninger og forstærkelser af træk, den kritiserede person har.

Galilæas byer – Korazin og Betsajda – havde på det grundlag forkastet ham (v.20-22). På den baggrund er Jesu indledende lovsang ret fræk: "Jeg priser dig, fader, fordi du har skjult dette ..." Altså sagt med andre ord: "Tak, Gud, fordi min virksomhed indtil nu har været en fiasko ..."

Jesus ser et evangelium i fiaskoen. For når "dette" ikke er noget, de vise og forstandige kan tænke sig til, så bliver det en gave. Både troen og indsigten i evangeliet bliver en gave. To gaver, som syndige mennesker i den grad har brug for.

Jesus siger altså: "Bær denne fiasko sammen med mig. Det er et vilkår for den, der vil ligne mig." Det kan tage sig forskelligt ud fra menneske til menneske.

Nogle af os kommer måske til at bære det i vores familie, hvor ingen andre bekender troen. Og man føler sig ensom ved familiefesterne eller temmelig akavet, når samtalen drejer ind på bestemte spørgsmål. Der er noget, der ikke rigtig bliver snakket om.

Andre må bære den ensomhed på en arbejdsplads, hvad enten stilen er skurvognslatterliggørelse af troen eller akademisk ateisme. Det

Jesus siger: "Bær denne flasko sammen med mig. Det er et vilkår for den, der vil ligne mig"

sidste er et mere påtrængende problem, end mange er klar over, og kan til tider bremse karrieremuligheder.

Vi bærer alle på troens ensomhed i et samfund, hvor stemningen kan være præget af foragt for troen. Især når troen bliver bevidst og får – etiske – konsekvenser.

Og i den situation i familien, i erhvervslivet og i diverse offentlige rum må vi ind i overvejelser om, i hvilke situationer og hvor meget vi skal tale, og hvor meget skal vi tro på, at vores liv og gerninger vidner om Jesus.

Svaret på de spørgsmål vil være uklare og forskellige fra person til person. For vi er forskellige, og Gud vil noget forskelligt med os.

Men Jesus siger, at der er en hvile i at bære den byrde sammen med ham. Også den byrde, der består i de aldrig afsluttede overvejelser.

Minoritetsstress og hvile

Tanken om, at der er en hvile i dette, er næppe det første, vi tænker på og taler om, når det handler om troens ensomhed. Men derimod belastningen.

I forbindelse med de aktuelle identitetspolitiske diskussioner tales der om "minoritetsstress". Det betyder, at det er belastende at tilhøre et racemæssigt, seksuelt eller nationalt mindretal. Diskussionen om det fænomen skal ikke føres her; men jeg er ret overbevist om, at mange kristne føler sig genkendt i en beskrivelse af minoritetsstress. Og at store dele af befolkningen faktisk vil være sandfærdig.

Men Jesus og apostlene taler om det på en langt mere nuanceret måde end nutidens identitetspolitik gør. De ser både en belastning og en velsignelse i ensomheden.

Vel kan Paulus tale om de store belastninger

ved at være kristen og ved at have en apostels ansvar (fx 2 Kor 11,22 ff). Men glæden over at lide for evangeliets skyld betones mindst lige så stærkt: "Nu glæder jeg mig over det, jeg må lide ..." (Kol 1,24ff).

Og han var ikke alene om det. Da apostlene i Jerusalem var blevet arresteret, forhørt og pisket, står der, at de efter løsladelsen var "glade for, at de var fundet værdige til at vanæres for Jesu navns skyld" (ApG 5,41). Svært at sætte ord på. Det må erfares. Og måske ligger der en pointe i, at den glæde for apostlene først udfoldede sig efter løsladelsen. Ikke under fængslingen.

Men de bar ikke det åg alene. De bar det sammen med Jesus og med hans folk. Og måske med en snusfornuftig nøgternhed: Hvis dette er vilkåret for den, der vil til himlen, så behøver jeg ikke bruge kræfter på at forandre det.

Tjenersind

Jesus gik ind i denne ensomhed med det, der med et gammelt ord kaldes tjenersind. Og han kalder os til det samme. Altså til at spørge: Hvor er de mennesker, der har brug for mig nu? Mit nærvær, min hjælpsomhed, opmærksomhed, tid?

Til tider "bare" for at få almindelig menneskelig hjælp. Til tider for at høre mit vidnesbyrd. Jeg vil leve med blikket rettet på ham og på min næste. Det er vigtigere end at blive lagt mærke til, leve et interessant og behageligt liv ... eller hvad vi nu kan sætte som succeskriterier.

For at sammenfatte temaet kort: Begge slags hvile handler grundlæggende om at hvile fra os selv. Den første slags hvile må vi høre os til i evangeliet. Den anden må vi i højere grad erfare os til i livet.

Men begge er Guds gave! ■

1 Hentet fra Asbjørn Kvalbeins lille anekdotesamling *Friske Muligheder*, Lunde Forlag 2010, s. 186

FOR TROEN

Guds mission i Esajas' Bog

AF JENS BRUUN KOFOED

*Gud brænder for at frelse det menneske, han har skabt.
Esajas' Bog peger på et mønster i, hvilken proces det indebærer.*

Jens Bruun Kofoed, f. 1963
Professor i Gammel Testamente
ved Dansk Bibel-Institut
jbk@dbi.edu

Mennesket blev ikke skabt, fordi Gud havde brug for det, men fordi det var positivt villet af Gud. Som en slags udtryk for den overflod af kærlighed, Gud er. Allerede umiddelbart efter syndefaldet – med al den fremmedgørelse og forstillelse, som menneskets oprør medførte – ser vi, at Gud fortsat vil mennesket.

Mennesket er stadig så omfattet af hans kærlighed, at han igen – utvungent – gør, hvad han kan for at genoprette faldet og forvandle fremmedgørelsen og forstillelsen til den inderlighed og umiddelbarhed, som relationen mellem Gud og mennesket fra begyndelsen var præget af.

Og selvom det i første omgang kunne se ud, som om det blev overladt til mennesket selv at sørge for denne genoprettelse, så viser resten af Bibelen, at det sker gennem Guds handling. Ganske vist involverer det mennesker, for det skulle ske gennem "hendes afkom" (1 Mos 3,15) – altså én af de første menneskers efterkommere.

Men det stod på ingen måde i menneskets magt at frelse sig selv.

GT som missionshistorie

Det var Gud selv, der måtte frelse mennesket og genoprette faldet. Det er Guds mission. Biblens tre første kapitler viser Guds grundlæggende kærlige forhold til mennesket. Og gennem resten af "missionshistorien" lærer vi, *hvordan* Gud frelser og genopretter.

Vi skal i det følgende zoome ind på, hvordan Esajas' Bog i både dens form og indhold viser os, at selvom Gud både kan og vil, så involverer frelsen og genoprettelsen den bevidstgørelsesproces i mennesket, vi ofte omtaler som synds-bekendelse, omvendelse og tro.

Selvom den bevidstgørelse ikke altid kan sættes på formel, så er der noget typisk i processen, som afspejles i Esajas' Bog, og som vi kan lære af – både i vores personlige gudsforhold og i ud-

Esajas får tre forskellige kald til at forkynde Guds ord i tre forskellige situationer

førelsen af vores engagement i Guds mission.

Profeten Esajas virkede i slutningen af det 8. årh. og begyndelsen af det 7. årh. f.Kr. under de judæiske konger Uzziya, Jotam, Akaz og Hizkija. Esajas' Bog falder i tre meget forskellige dele: Kapitel 1-39 har fokus på dom over Israels¹ oprør mod Gud; i kapitel 40-55 forkyndes trøst til dét Israel, der bekender sin synd, og i kapitel 56-66 tales om genoprettelse af Israel.

Vi skal her fokusere på det forhold, at Gud udvalgte Israel til at være et *mønsterfolk*, som skulle vise hele menneskeheden, hvad Guds mission gik ud på, og at vi af denne grund kan lære noget af dette *mønster*.

Tre opgaver

Esajas får tre forskellige kald til at forkynde Guds ord i tre forskellige situationer eller kontekster.

I kapitel 6 kaldes han til at forkynde *dom* over israelitternes synd. Tonen slås an allerede fra begyndelsen med et vé-råb over "det syndige folk, et folk, der er læsset med skyld" (1,4). Men selvom der også lyder et "kom, lad os gå i rette med hinanden ... Er jeres synder som skarlag, kan de blive hvide som sne" (1,18), forbereder Gud Esajas på, at israelitternes synd er så massiv, at hans forkyndelse blot vil skabe yderligere forhærdelse: "Gå hen og sig til dette folk: I skal høre og høre, men intet fatte, I skal se og se, men intet forstå" (6,9).

Israel har med andre ord bevæget sig så langt ud ad ulydighedens og oprørets vej, at de gennem Esajas' forkyndelse placeres under Guds dom, men uden at forstå alvoren og konsekvenserne af det.

FOTO: ISTOCKPHOTO

Det betyder ikke, at første del af Esajas' forkyndelse var blottet for evangelium. Som allerede nævnt lød der fra begyndelsen et "kom, lad os gå i rette med hinanden," og den første del af Esajas' Bog indeholder også nogle af de stærkeste foregribelser af, hvordan Gud vil gribe ind til frelse gennem sin Messias (fx 9,1-6; 11,1-16; 35,1-10).

Men israelitterne var altså i en situation, hvor de på grund af deres forhærdelse ikke kunne tage evangeliet til sig. Der var brug for at bløde de hårde hjerter op, og derfor måtte Esajas i årevis udføre det utaknemmelige job med at

Vi ser i Esajas' Bog, hvordan Gud styrer Israels historie og bruger den politiske arena til at understrege sit budskab om dom, trøst og genoprettelse.

skabe forudsætningen for, at israelitterne kunne høre evangeliet, nemlig *syndserkendelse*.

I Esajas 40 skifter tonen. Esajas får et nyt kald. Denne gang til at forkynde *trøst*: "Trøst, trøst mit folk, siger jeres Gud. Tal til Jerusalems hjerte, råb til hende, at hendes hoveri er til ende, at hendes skyld er betalt" (40,1f).

Og til de israelitter, som nu var sig deres synd bevidst, men som ikke kunne tro, at Gud kunne frelse dem efter disse mange år med en lukket himmel, måtte Gud først forsikre dem om, at han som himmelens og jordens skaber og historiens herre ikke bare havde agt men også magt til at frelse dem: "... Han bliver ikke træt og udmattet ..." (Es 40,27f).

På den baggrund forkyndes evangeliet så om, hvordan Herrens lidende tjener skulle sone den synd, som israelitterne ikke selv kunne sone: "... Han blev straffet, for at vi kunne få fred ..." (Es 53,4f).

I Esajas 56 skifter tonen igen. Gud taler nu til dem, der har oplevet, at "min frelse er kommet nær," og i den tredje kaldsberetning bliver det klart, at Esajas nu skal forkynde *genoprettelse og nyskabelse* for dem, der har taget trøsten til sig: "... Han har sendt mig for at bringe godt budskab til fattige ... De skal genopbygge ruiner fra fortiden ..." (Es 61,1-4).

Der kan godt være et vist overlap mellem de tre kald og "forkyndelser". Men de har alligevel hver deres fokus. Det understreger, at Guds mission tager sig forskelligt ud, alt efter hvilken situation hos mennesket det adresserer.

Den politiske arena

Noget af det helt særlige ved Guds valg af Israel som mønsterfolk er, at Gud bruger

den historiske og politiske kontekst til at forme eller "mønstre" Israel. Det kommer stærkest til udtryk i Esajas 7,18, hvor Esajas fortæller om supermagterne Egypten og Assyrien, at Gud "fløjter ad fluerne ved udløbet af kanalerne i Egypten og ad bierne i Assyrien." Eller i kapitel 10,5, hvor Assyrien beskrives som "min [Guds] vredes kæp."

I kapitel 44,28 omtaler Gud perserkongen Kyros (ca. 600-532 f.Kr.) som "min hyrde, [der] skal udføre alt det, jeg vil," mens samme konge i kapitel 45,1 ligefrem kaldes "min [Guds] salvede, hvis højre hånd jeg har grebet for at nedtrampe folk foran ham og løse kongernes bælder, så døre åbnes for ham, og porte ikke står lukket."

Gud bruger med andre ord de politiske supermagter som redskaber til at udføre sin mission over for Israel, så Israel selv kan blive genstand for Guds frelse og genoprettelse, og så det kan blive dét mønsterfolk, alle andre har brug for at kunne betragte, så de også kan blive genstand for Guds mission.

Hvad var det, folkene omkring Israel så? Jo, de så, at israelitternes gud *ikke* beskyttede dem mod de assyriske hæres hærgen og ødelæggelse ned gennem 730'erne f.Kr. De så, hvordan deres gud tilsyneladende *igen* holdt hånden over dem, da assyrernes angreb mod Jerusalem i 701 f.Kr. på mirakuløs vis blev afværget, og hvordan folket efterfølgende fik lov til at genopbygge landet.

Hver for sig er både indefra-perspektivet i Esajas' Bog og udefra-perspektivet fra folkenes side stærke vidnesbyrd.

Men budskabet bliver endnu stærkere, når vi ser, hvordan Gud senere brugte den politiske arena til at understrege sit bud-

skab om dom, trøst og genoprettelse.

På Esajas' tid var det med *assyrierne* som politisk spiller på banen. Et århundredes tid senere, da *babylonierne* havde afløst assyrerne som politisk supermagt, gentog historien sig imidlertid, eftersom Israel efter babyloniernes erobring og ødelæggelse af Jerusalem ikke bare måtte genopleve dommen over deres synd i deres eget land, men i eksil i Babylon. Og først da babylonierne blev afløst af *perserne* som politisk stormagt, oplevede Israel igen at blive udfriet, så de kunne vende tilbage til landet for at genopbygge det.

Dom, frelse og genoprettelse

Der er altså et *mønster* i Israels relation til Gud og Guds mission over for Israel, som hører med til billedet af Israel som mønsterfolk, og som vi derfor inviteres til at være opmærksom på.

Det skyldes ikke mindst, at Esajas' forkyndelse ikke bare adresserer, hvad der skete i det gamle Israel. De peger derfor frem mod den ultimative dom, frelse og genoprettelse.

Vi får således flere steder en fornemmelse af, at Guds dom over synden ikke kun gælder Israel på Esajas' tid, men ultimativt ender med en *verdensdom*. Samtidig skal *frelsen* i sidste ende være lige så universel, og genoprettelsen til sidst vil have karakter af decideret *nyskabelse*: "Til sidst skal det ske, at Herrens tempelbjerg står urokkeligt ... Alle folkeslag skal strømme dertil ... Folk skal ikke løfte sværd mod folk ..." (Es 2,2-4).

Mønsteret i NT

I Ny Testamente er der særlig én beretning, der understreger, at vi skal være opmærksom på samme mønster i vores egen

Guds mission over for det gamle Israel viser os, at indtil vi ser vores hjælpeløshed og afmagt over synden i vores liv, giver evangeliet om, at Gud selv har grebet ind til frelse og nyt liv, ikke mening

relation til Gud og i den relation, vi har til andre mennesker gennem vores forkyndelse.

Kvinden, der var grebet i ægteskabsbrud (Joh 8), har formentlig et stykke tid måttet høre, at hun var under lovens dom. Hun havde intet at sige til sit forsvar og har derfor ikke gjort sig de store forhåbninger om at undgå den sikre død ved at blive fremstillet for Jesus. Jesus modsiger ikke dommen over hendes synd, men finder alligevel en grund til at vise hende nåde og sende hende videre på livsgenoprettelses vej.

Hvilken grund? Den samme grund, som Gud fandt til ikke at efterlade det gamle Israel fordømt: "Det er mig, kun mig, der sletter dine overtrædelser, for min egen skyld husker jeg ikke på dine synder" (Es 43,25).

På samme måde som Gud ikke fandt nogen grund hos Israel til at tilgive dem, var det heller ikke forhold i kvindens liv, der fik Jesus til at vise hende nåde. Til gengæld er der en kærlighed i Guds hjerte til Israel, til kvinden og til ethvert menneske, som får ham til selv at gøre det, der skal til for at tilgive.

Og mens Gud over for Esajas kun løftede en lille flig af, hvordan Guds tjener, Messias, skulle udrette dette, så stod kvinden i Johannesevan-

geliet 8 over for Tjeneren og Messias selv. Og kvinden fik formentlig i sin egen levetid lov til at opleve, hvordan Jesus stedfortrædende sone- de hendes synd og betalte hendes skyld på korset, og hvordan glæden over dette gav kraft og lyst til at leve det nye liv, som Jesus opfordrede hende til at leve.

Guds mission i dag

Guds mission over for det gamle Israel viser os altså, at indtil vi ser vores hjælpeløshed og afmagt over synden i vores liv, giver evangeliet om, at Gud selv har grebet ind til frelse og nyt liv, ikke mening.

Eller udtrykt mere positivt: Når Gud forkyn- der *dom* over synden i vores liv, så er det for *net- op* at kunne forkynde *evangeliet* for os. Og først når vi har hørt, hvad Gud har gjort for os, får vi lyst og kraft til at involveres i den genoprettel- sesproces i vores liv, som peger frem mod det ultimative opgør med synden og mod den ulti- mative *nyskabelse* af himmel og jord, når Jesus kommer igen! ■

-
- 1 Selvom Esajas primært forkyndte til de israelitter, der hørte til syd- riget Juda, bruges i det følgende "Israel" om målgruppen for Esa- jas' Bog.

Når forkyndelsen dumper

AF NIKOLAI VIG KAARSHOLM

*En del oplever, at forkyndelsen ikke er forståelig eller relevant.
Hvad kan vi lære af den kritik? Og hvordan kan vi bedre
formidle Bibelens evigt aktuelle budskab?*

Jeg faldt over en interessant sætning i en dansk gratisavis. En journalist har været til et bryllup og beskriver oplevelsen sådan her: "Så kom parret i en hestevogn med kusk i fuldt ornat. Der blev klappet, blitzet og smilet. Vi kom indenfor i kirken og præsten holdt en prædiken, der føltes, som læste han direkte op fra Dødehavsrullerne ..."¹

Desværre er den oplevelse ikke enestående. I projektrapporten fra den omfattende undersøgelse Projekt God Forkyndelse² fremgik det, at en stor del af de adspurgte oplever vores forkyndelse som: "ikke relevant/uforståelig/uvedkommende".³

Den svier! Næstefter betegnelser som "ubibelsk" eller "lovisk" er ovenstående vurderinger vel næsten noget af det værste, man kan sige om en prædiken(?). Jeg formaster mig derfor i det følgende til at komme med nogle forbedringsforslag og ride nogle af mine kæpheste, som måske kan være til inspiration for en og anden forkynnder.

Den missionale udfordring

Det er vel næppe nogen nyhed for ret mange, at en prædiken har to målgrupper: De kristne og de ikke-kristne. Alligevel er det ikke så sjældent, at megen forkyndelse udelukkende henvender sig til førstnævnte. Men den går ikke.

Vi kan ikke stille os tilfredse med kun at fodre den faste forsamling. Vores udfordring er at tale til både den kirkevante og den kirkefremmede i én og samme prædiken. Manges erfaring viser i øvrigt, at når man har den kirkefremmede tilhører i tanke, så hører også de kirkevante ofte bedre efter. Og udfordres.

Helt konkret kan det være en hjælp at stille sin prædiken følgende spørgsmål:

1. *Hvordan vil min nabo eller kollega (der ikke kommer trofast i kirke) høre det her?*

Spørgsmålet er ikke, om jeg får det sagt. Spørgsmålet er, hvordan jeg får det sagt. Kan det

også høres af postkristne mennesker fra et dybt sekulært samfund.

2. *Tænker vores kirkevante tilhører nogensinde: "Gid mine naboer og kollegaer kunne høre det her"?*

Hvis ikke det er tilfældet, så er det måske en god anledning til at stoppe op og revidere.

Den personale udfordring

Allerede tilbage i 2001 påpegede Graham Johnston (1960-2011, præst i Australien) tidens altopslugende krav om autenticitet, integritet og personligt nærvær i forkyndelsen.⁴ Her tyve år efter ser det ud til, at det krav kun er blevet endnu større. Mange efterspørger en gennemsigtighed, hvor grænsen mellem det personlige og det private er udvisket.⁵

Det kan man så forsage som tidens evindelige selvscenesættelse og jagt på opmærksomhed. Hvilket det også er. Men man kan også anskue det som en strømning på godt og ondt, der for tiden giver os en (relativ) ny indgang til mennesker.⁶

Med andre ord: Vi skal risikere lidt mere af os selv. Dele mere ud af sårbarheden. Dele ud af kampene med synden, troen, tvivlen, ægteskabet, forældreskabet, livsmodet, ensomheden osv. Jeg kan fx vise, hvordan et citat, en hændelse, en oplevelse eller et skriftsted relaterer til mig, og jeg kan sætte ord på nogle af mine tanker, følelser, indvendinger eller protester.

Mange gider ikke de livløse teologiske foredrag, de savner lidenskab, hjertelighed, varme, glæde og inderlighed i forkyndelsen. De skal mærke vores personlige ejerskab for det, som vi langer over disken. Det skal mærkes, at jeg lever i det her. At jeg ikke ved noget mere fascinerende, befriende, irriterende, udfordrende og vigtigere end det.

Eksempler frem for metaforer

Hvorfor oplever mange vores forkyndelse som uforståelig? Måske er en del af svaret, at man-

Nikolai Vig Kaarsholm,
f. 1984

Teolog og hjemmepasser
nikolaikaarsholm@hotmail.com

*Et godt tip: Skru ned
for metaforerne og
op for eksemplerne*

En prædiken kan være både sand og bibelsk, men hvis ikke den vækker et minimum af genkendelse i tilhørerne, så bliver den formentlig ikke hørt

ge af vores prædikentemaer befinder sig ude i det abstrakte. Det er ikke så let at afkode en del af vores metafysiske prædikensprog. Det bliver imidlertid ikke meget bedre, når vi forsøger at rette op på det ved at skrue op for metaforerne (sproglige billeder, *red.*), som desværre alt for ofte er både fortænkte og barnlige. Metaforer formår ikke at oversætte den fjerne åndsverden til hverdagens vilkår, men øger blot abstraktionsniveauet.

Et af de bedste tip, jeg har fået, er derimod at skrue ned for metaforerne og op for *eksemplerne*. Brug konkrete jordnære eksempler fra en 2021-hverdag. Eksempler fra dit eget eller andres liv, der konkret viser, hvordan discipelskabet udleveres i praksis. Hvilke konsekvenser får det fx for mit næste skænderi med ægtefællen eller arbejdsgiveren?

Bliv en god lytter

Haddon Robinson (1931-2017, fremtrædende amerikansk professor i prædikenlære) skriver et sted: "Hvis du inviterer en amatør til at prædike, er hans første spørgsmål: 'Hvad skal jeg prædike om?'. Hvis du inviterer en professionel til at prædike, er hans første spørgsmål: 'Hvem er mine tilhørere?'"⁷

Hvis ikke vi ved, hvor vores tilhørere befinder sig i dag, er der risiko for, at vi prædiker til en imaginær forsamling fra en tidligere generation.⁸ En prædiken kan være både sand og bibelsk, men hvis ikke den vækker et minimum af

genkendelse i tilhørerne, så bliver den formentlig ikke hørt. Så swiper vi mentalt videre til noget, der er mere interessant.

Når det formentlig er rigtigt, at mennesker i dag ikke længere befinder sig i dyb anfægtelse, på samme måde som Martin Luther gjorde det, må forkynnderen ofte starte et andet sted. Fx ved at besvare de spørgsmål, mennesker rent faktisk stiller. Møde dem der, hvor de rent faktisk befinder sig. Ikke for at lade det blive ved dét, men for at føde det spørgsmål i dem, ingen af os er født med: Hvordan finder jeg en nådig Gud?⁹

Derfor skal vi lytte os ind på vores tid og vores medmennesker gennem Weekendavisen, podcasts, Disney+ og samtalerne i fodboldklubben. Og så skal vi med loven og evangeliet forkynde ind i nutidige menneskers frygt, længsler, håb, drømme, verdensbilleder, jeg-billeder og guds-billeder.

Benyt evangeliets farve og toneart

"Jesus døde for dig" er vel vores vigtigste sætning. Men hvis den bliver vores eneste, som blot bliver gentaget i en uendelighed, så er der stor risiko for, at vores forkyndelse bliver en "monokrom evangelieforkyndelse"¹⁰ (dvs. i én farve).

Vi har en medfødt tendens til altid at prædike loven i alle regnbuens farver. Over for denne mangefarvede lovforkyndelse stiller vi alt for ofte med en monokrom evangelieforkyndelse. Ligesom loven skal forkyndes i alle farver, sådan skal også evangeliet forkyndes i alle dets farver og tonearter.

Når Paulus formulerer evangeliet ind i en økonomisk kontekst, bruger han økonomiske termer: "... at han for jeres skyld blev fattig, skønt han var rig, for at I kunne blive rige ved hans fattigdom" (2 Kor 8,9). Til menigheden i Kolossæ formulerer han evangeliet ind i den åndelige verden: "Han slettede vort gældsbevis med alle dets bestemmelser imod os; han fjernede det

ved at nagle det til korset; han afvæbnede magterne og myndighederne, stillede dem offentligt til skue og førte dem i sit triumftog i Kristus" (Kol 2,14f). Prøv også at sammenligne Paulus' taler i Apostlenes Gerninger kap.13, 14 og 17, og læg mærke til, hvordan hans forkyndelse af evangeliet farves af tilhørernes kontekst.

Bibelen har altid et evangelium, som er formidlet gennem en farve, et sprog eller et narrativ (fortælling, *red.*), som passer til synden og afguderne i vores liv.¹¹ Det er den farve og toneart, vi skal give os god tid til at finde i den pågældende prædiketekst. Ellers bliver resultatet nemt en forudsigelig forkyndelse, der lyder ens søndag efter søndag. Slagsiden er også, at evangeliet dermed let kan virke både principielt og irrelevant for den konkrete synd og de konkrete problemstillinger, mennesker rent faktisk sidder med.¹²

Mist ikke modet

For blot nogle få årtier siden blev prædikantens forkyndelse højest sammenlignet med sidste uges prædikant eller med Hans Erik Nissens seneste møderække. I dag bliver vi sammenlignet med de allerstørste oratoriske begavelser, der kan findes online.

Kravene til en prædikant kan i dag synes næsten umenneskelige. Overraskende nok falder kritikken sjældent på vranglære og ubibelsk forkyndelse. På det punkt er mange forbløffende overbærende. Derimod er det langt oftere en kritik af manglende underholdningsværdi, prædikantens mangel på smartness eller en kluntet fremtoning (Suk!).

Sagen er bare den, at uanset om kritikken er berettiget eller ej, så er den et faktum. Og selv uretfærdig kritik må vi tage kærligt imod; det kræves af os (2 Tim. 1,8). Vi træder ikke op på en prædikestol for at tjene vores eget omdømme, men for at tjene Kristus – og tjene dem, som kritiserer os. ■

*Ligesom loven
skal forkyndes i
alle farver, sådan
skal også evan-
geliet forkyndes i
alle dets farver og
tonearter*

- 1 Citeret efter hukommelsen
- 2 Da rapporten blev udgivet i 2015, var jeg ansat som ungdomskonsulent i LMBU. Min egen forkyndelse udgør derfor en del af empirien
- 3 Se Nicklas Lautrup-Meiners artikel i *Budskabet* 5/2015: dml.dk/sites/default/files/budskabet-2015-5.pdf
- 4 Graham Johnston: *Preaching to a Postmodern World*, Grand Rapids, 2001, s. 78
- 5 Fx turnerer Mads Marius landet rundt med sit show *F#ck Perfect*. Hvor han fortæller om livet med ni diagnoser. Han har i dag mere end 80.000 følgere på de sociale medier og over 15 millioner visninger af sine YouTube-videoer. mads-marius.dk/historien-om-foredragsholder-mads-marius/
- 6 Det er ikke et knæfald for tidens krav og endnu mindre et personligt "sell out" for at virke sympatisk. Det er en teologisk grundholdning. Synd, svaghed og nederlag skal også have sin plads i forkyndelsen. Paulus kunne også udlevere nogle af sine sårbarheder (1 Kor 15,8f. 2 Kor 12,1-10. Ef 3,8. 1 Tim 1,12-16). Nogle tilhørere kan først sænke deres egne parader og blotte sig og blive sårbare over for det, der bliver sagt, hvis de mærker, at prædikanten selv har blottet sig
- 7 Forordet til Johnston 2001 (min oversættelse)
- 8 Clyde Fant og William Pinson Jr. skriver meget ram-mende i deres 13 bind store antologi fra 1971, *20 Centuries of Great Preaching*: "Kirkehistoriens store prædikener mangler gnist og slagkraft, når de læses i dag, fordi de netop var skrevet til en anden generation" (min oversættelse), citeret i Johnston 2001, s. 18
- 9 Som Leif Andersen udfolder det i sin fremragende *Teksten og tiden* – Bind 1, Kolon, fx s. 247
- 10 En flot formulering, jeg har hugget fra et foredrag af Nicolai Techow. Ligesom nogle af de følgende pointer er inspireret derfra
- 11 Se også D. A. Carson: "What is the gospel? – Revisited" i *For the Fame of God's Name: Essays in Honor of John Piper*, Red. Sam Storms og Justin Taylor, Crossway, 2010, s. 154f
- 12 Tim Keller: *Preaching*, Hodder & Stoughton, 2017, s. 39; 48; 66ff. og 119

En anden Gud?

AF KNUT KÅRE KIRKHOLM. OVERSAT AF LENE DUE MADSEN

Mange oplever det sådan, at Gud er meget anderledes i GT end i NT. Hvorfor er det sådan? Og hvordan skal vi forholde os til det?

**Knut Kåre Kirkholm,
f. 1982**

Lektor på Fjellhaug Internasjonale Høgskole og redaktør af Fast Grunn
kkirkholm@fjellhaug.no

Den britiske biolog og religionskritiker Richard Dawkins har kaldt GT's Gud for "den mest ubehagelige skikkelse i hele skønlitteraturen", og anklagerne om Gud som verdenshistoriens værste despot anvendes stadigvæk med kraft og styrke.

Vejen fra Guds dom over kana'anæerne i Josvas bog og frem til Jesu ord «heller ikke jeg fordømmer dig" (Joh 8,11) virker lang.

Det er ikke noget nyt, at bibellæsere kæmper med at komme overens med Bibelens malende skildringer af Guds dom og vrede. Helt fra Markions (85-160) forsøg på at rense Bibelen fra alt jødisk og jordisk og frem til vor tid kan vi møde følelsesladet og heftig kritik af Bibelens Gud.

Og mange fortolkere har forsøgt at komme med løsninger. Bl.a. har det været meget almindeligt at tolke teksterne billedligt. Kirkefaderen Origenes (ca. 185-254) siger endda, at hændelserne i Josvas Bog ikke er Gud værdige (*theoprepes*), og han tolker derfor krigene som billeder på åndelige krige. Også i mere moderne tid har mange villet tolke teksterne åndeligt.

Den samme Gud

Kirkens svar på den problemstilling, krigene rejser, har været at holde fast ved, at Gud er den samme. Den Gud, som fælder dom over Sodo-

ma, er også den Gud, som viser nåde mod kvinden, som var grebet i hor.

Hvis man går Bibelen efter i sømmene, kan man opdage, at kirken har god grund til at sige, at vi møder den samme Gud i GT og NT. Det er rigtigt nok, at man kan finde flere vers om Guds dom i GT end i NT, men det, som siges, er det samme. Vi møder Guds hellighed og kærlighed i begge testamenter. Og begge steder kan dette forhold opleves konfliktfyldt.

Den samme Gud, som siger "heller ikke jeg fordømmer dig", står bag den skræmmende hændelse, hvor Ananias og Safira straffes for deres synd og dør momentant (ApG 5,1-11). Og ingen taler mere om helvede end Jesus.

Modsvarende læser vi i GT, at den Gud, som truer med at sende folket i eksil og lade "sværdet rase" i Israels byer, i næste åndedrag udbryder: "Skulle jeg kunne prisgive dig, Efraim? ... Mit hjerte vender sig, medfølelsen vælder op i mig. Jeg vil ikke bruge min glødende vrede, jeg ødelægger ikke Efraim igen" (Hos 11,6-9). Og mange flere eksempler kunne nævnes.

Hvis vi, som Markion, vil hævde, at GT vidner om en anden gud end NT, tvinges vi til at følge hans eksempel helt ud. Det var ikke nok for Markion at fjerne GT; han måtte også fjerne store dele af NT.

Det er ikke noget nyt, at bibellæsere kæmper med at komme overens med Bibelens malende skildringer af Guds dom og vrede

Men når vi holder fast ved, at GT og NT vidner om den samme Gud, må vi indstille os på en krævende apologetisk udfordring. For hvilken slags Gud er det, vi har med at gøre?

Majestæts-hemmelighederne

Vi vender lige tilbage til afsnittene om Israels erobring af Kana'an. Fortolkere har lanceret forskellige strategier for at gøre teksterne mere "spiselige". Nogle påpeger, at det voldsomme sprog skyldes, at teksterne er skrevet i en bestemt genre præget af overdreven og saftig krigsretorik, akkurat som vi nordmænd håbefuldt kan sige, at "Norge kommer til at knuse Danmark i næste landskamp". Andre påpeger, at Jeriko, Aj og Hasor var fæstningsbyer, og at de dræbte var soldater, ikke civile.

Problemet er, at uanset hvordan vi vender og drejer bibelversene, kommer vi ikke uden om det faktum, at Gud her ekssekverer sin dom over folkeslag, som har deres syndemål fuldt (1 Mos 15,16), og at Israel er hans redskab. Men på vejen ud i striden får Israel samtidig at høre, at de selv må passe på og ikke forlade Herren. Selv om de nu er redskab for Guds dom, er

de ikke fritaget fra at kunne komme under samme dom.

Langs de samme linjer kan vi også antyde, at denne dom også må forstås som en dom over de guder, som kana'anæerne tilbad. I forbindelse med befrielsen fra Egypten og den sidste af de ti landeplager siger Gud til Moses: "Samme nat vil jeg gå gennem Egypten, og jeg vil dræbe alle førstefødte i Egypten, både af mennesker og af kvæg, og iværksætte straffedomme over alle Egyptens guder. Jeg er Herren" (2 Mos 12,12)! Tanken om, at sejr i krig også indebar sejr over de guder, som modstanderne tilbad, var almindelig i Israels omverden (jf. 2 Kong 18,33-35).

Gang på gang viser Bibelen os, at disse guder var en stor fristelse for Israel folk. Det er baggrunden for, at Israel skal rense landet for kana'anæisk gudsdyrkelse, lægge band på kana'anæerne og ikke gifte sig med dem (5 Mos 7,1-6). Formålet er altså at bevare Israels tro ubesmittet i mødet med al den urenhed, kana'anæerne repræsenterer (jf. 5 Mos 12,29-31). Men israelitterne fik ikke fordrevet kana'anæerne, og den kana'anæiske gudsdyrkelse viste sig at være meget smitsom. Både Bibelen

selv og arkæologien viser, at Israels tro gennem størstedelen af kongetiden desværre blev ved med at være en blandingsreligion, hvor Herren blev dyrket side om side med Ba'al og Ashera.

Alt dette er gode forklaringer. Men de fjerner måske ikke ubehaget og vores indvendinger. Når alt kommer til alt, må vi konstatere, at Bibelen nøjes med at fortælle om hændelserne uden at give en forklaring, som tilfredsstiller alle vores spørgsmål og indvendinger. Når vi så spørger om, hvorfor Gud måtte gøre det præcis sådan, kan vi ikke sige så meget andet end det, Luther skriver til Erasmus i bogen *Om den trælbandne vilje*:

"Dette hører med til Majestæts-hemmelighederne, det område, hvor hans domme er uransagelige. Det er ikke vores opgave at stille spørgsmål her, disse hemmeligheder skal vi tværtimod tilbede. Men hvis kød og blod tager anstød af det og knurrer, må de bare knurre – de opnår alligevel ingenting, for Gud forandres ikke af den grund."

Sådan skriver Luther, når han diskuterer Guds forhærdelse af Farao, en anden af hændelserne i GT, vi kan have svært ved

FOTO: ISTOCKPHOTO

Når vi holder fast ved, at GT og NT vidner om den samme Gud, må vi indstille os på en krævende apologetisk udfordring. For hvilken slags Gud er det, vi har med at gøre?

at acceptere. Majestæts-hemmeligheden består i, at Bibelen ikke giver os den indsigt i Guds motiver, som vi godt kunne ønske.

Den skjulte Gud

Denne tale om "Majestæts-hemmelighederne" viser vej ind i et teologisk landskab, der vel er værd at vise opmærksomhed. For noget er og forbliver skjult for os. Vi taler om spændingsforholdet mellem "den skjulte og den åbenbarede Gud".

Det kan lyde som en måde at slippe uden om problemerne på, men det er ikke intentionen. Pointen er at kunne holde fast ved troen på, at den uendelige Gud har *åbenbaret* sig gennem noget så endeligt som det menneskelige sprog i Den hellige skrift. Og i sin åbenbaring har han ikke sagt alt om sig selv; blot det, vi behøver at vide.

Samtidigt med at vi må erkende, at meget er *skjult* for os, har vi behov for at kende til almindelige måder at forklare vanskelige problemstillinger på. Teologien har gennem 2000 år formu-

leret mange svar på problemer, vi støder på, når vi sammenligner Gud i GT og NT. Det handler om at kunne give svar, når vi kræves til regnskab for det håb, vi har (1 Pet 3,15).

I og med at disse spørgsmål stadigvæk stilles, står det dog klart, at kirken ikke har magtet at give svar, som én gang for alle afgør sagen. Derfor er apologetikken fortsat vigtig.

Hvorfor-spørgsmålene

Men vi har endnu ikke svaret på hvorfor-spørgsmålene. Hvorfor står disse tekster så i Bibelen? Hvorfor synes Gud i GT at være mere "brutal" end i NT?

Oplevelsen af, at Gud er forskellig i GT og NT, hænger sammen med inkarnationen. I Jesus er Gud kommet os nær på en helt ny måde. Vi lærer i GT, at forholdet mellem Guds barmhjertighed og Guds straf er 1000:3 (2 Mos 20,5f.; 34,7), men det er ikke altid lige så enkelt at få øje på. Sagen bliver ganske anderledes, når Jesus, som er "Guds herligheds glans og hans væ-

sens udtrykte billede" (Hebr 1,3), viser os Guds nåde og sandhed (Joh 1,17f).

I alle relationer er der forskel på at kende til nogen og virkelig at have mødt dem og kende dem. Jeg har adgang til megen information om Norges konge. Jeg kan læse biografier, høre taler af ham osv. Men jeg kender ham ikke og har ikke mødt ham. Sådan er det også i vores forhold til Gud. Job udtrykker denne forskel ret præcist: "Jeg havde hørt rygter om dig, men nu har jeg set dig med egne øjne" (Job 42,5). Og Bibelen lærer os, at det først er i Jesus, vi virkelig lærer Gud at kende. I Jesus træder Guds nåde frem i al sin klarhed og stråleglans.

På spørgsmålet om, hvorfor beretninger og tekster om Guds vrede og dom står i Bibelen, er det korte svar at finde hos Paulus, når han skriver til menighederne i Rom og Korinth:

"Alt, hvad der tidligere er skrevet, er jo skrevet, for at vi skal lære af det, så vi med udholdenhed og med den trøst, som Skrifterne giver os, kan fastholde håbet" (Rom 15,4).

«Derved blev de advarende eksempler for os, for at vi ikke skal få lyst til det onde, sådan som de fik det" (1 Kor 10,6).

Gud kunne have åbenbaret et dokument med filosofiske teser om eksistentielle spørgsmål. Men det har han ikke gjort. Vi har fået overleveret en åbenbaring med beretninger om personer og hændelser. Disse skal være til lærdom, advarsel, trøst, tilrettevisning, vejledning og opdragelse, sådan at "det menneske, som hører Gud til, kan blive fuldvoksen, udrustet til al god gerning" (2 Tim 3,17).

Når Luther forklarer budene, begynder han altid med at sige, at "vi skal frygte og elske Gud". Det samme kan vi sige om beretningerne i Bibelen. De skal lære os at frygte og elske Gud.

Vores forargelse

Og det fører os over til det sidste punkt, jeg vil driste mig til at tage op. I sin fortale til GT drøfter Luther spørgsmålet om, hvorfor Gud giver så mange og detaljerede love til Moses. Det handler om at sørge for, at livet er omsluttet af Guds vilje, og om at bevare folket hos Gud. Men det har også en anden effekt, siger Luther. Det skal afsløre synd. "Ved budet skulle synden vise sig at være syndig ud over alle grænser" (Rom 7,13).

Jeg husker stadigvæk første gang, jeg læste den chokerende beretning i Fjerde Mosebog 15,32-36 om manden, der var ude at samle brænde på sabbatsdagen. Han blev stenet for sin overtrædelse. Jeg blev både bange og vred over at læse den beretning. Hvordan kan Gud gøre noget sådant?

Når Luther skriver om lovens funktion, tager han fat i denne forargelse. Loven afdækker vores forargelse og dybe modvilje mod Gud og hans renhed:

"For al Guds lov er god og ret, om den så befalede, at du skulle muge stalden eller samle halmstrå. Således kan ikke den person være from eller have et godt hjerte, som ikke holder en sådan lov, eller som holder den uvilligt. Og siden ingen menneskenatur er i stand til mere end at holde Guds lov med uvillighed, så nødes og tvinges den over for Guds gode lov til at erkende, at den er ond, og til at længes efter hjælp fra Guds nåde i Kristus."

Moses giver de mange bud, for at det skal blive synligt, at jeg mærker modvilje og had mod Gud. Vores "velbegrundede kritik" af Guds bud afdækker vores modvilje mod ham, og dermed hvor dybt synden og oprøret stikker. Snarere kan vi derfor sige, at forargelsen i mødet med GT's gudsbillede siger mere om den, som forarges, end om Gud. Mødet med Guds vrede og dom over synden vækker modstand og vrede hos mig. Det handler om, at synden vågner til live, når loven kommer til (Rom 7,9).

Vi behøver "den åbenbarede Gud"

På grund af dette har vi altid behov for at vende tilbage til Kristus. Den dømmende og straffende Gud, som vi så ofte møder i Bibelen, er en Gud uden maske (*deus nudus*). I domstekerne møder vi Gud i al hans ophøjede og hellige majestæt. Det er et syn, ingen mennesker kan tåle, for "intet menneske kan se mig og beholde livet" (2 Mos 33,20).

Vores store trøst er, at Bibelen lærer, at denne Gud har åbenbaret sig og iklædt sig kød og blod. Derfor er det kun til Jesus, vi kan gå med vores forskrækkelse og fortvivlelse. Hos Jesus kan vi – som Luther siger – "lade alle tanker og spekulationer om Guds majestæt fare". Der kan hjertet finde ro. ■

Bibelen giver os ikke den indsigt i Guds motiver, som vi godt kunne ønske

Når evangeliet vandrer på tværs af generationer

AF ENOK BREUM MOGENSEN

Hvordan skaber vi en god praksis, så ingen børn forgæves rækker ud efter meningsgivende svar fra den ældre generation?

Enok Breum Mogensen,
f. 1995

Lærer på Løgumkloster Efter-
skole. Næstformand i LMBU
enok.mog95@gmail.com

I Luthersk Missions Børn og Unge (LMBU) har vi igennem noget tid været optaget af at skabe gode rammer for, at evangeliet kan vandre på tværs af generationer. Evangeliet er ikke forbeholdt nogen bestemt generation. Gud har ingen børnebørn, og enhver generation må derfor sætte alt ind på at nå næste generation med det samme gode budskab, som blev til frelse for dem selv. Sagt på en anden måde, så er evangeliet i sin essens intergenerationelt.

Gamle ord til nye generationer

Det er en central bibelsk tanke, at Guds ord skal vandre på tværs af generationer mellem syndere, der er berørt af evangeliet. I Israels folks trosbekendelse i Femte Mosebog 6 lyder det således:

"Hør, Israel! Herren vor Gud, Herren er én. Derfor skal du elske Herren din Gud af hele dit hjerte og af hele din sjæl og af hele din styrke. Disse ord, som jeg i dag befaler dig, skal ligge dig på sinde, og

du skal gentage dem for dine sønner; du skal fremsige dem, både når du er hjemme, og når du er ude, når du går i seng, og når du står op."

Israelitterne blev bevaret i pagtsfællesskabet ved at høre Guds ord og derigennem elske ham. Sådan også i den nye pagt, hvor Jesus siger, at kærligheden til ham består i at holde hans ord højt og sandt: "Den, der elsker mig, vil holde fast ved mit ord, og min fader vil elske ham, og vi skal komme til ham og tage bolig hos ham" (Joh 14,23).

Først og fremmest skal hver enkelt af os, der er betroet et ansvar for børn og unge – enten som forælder, klubleder, lærer eller noget helt tredje – selv gemme Guds ord i vores hjerte (5 Mos 6,6).

Derefter skal vi "fremsige" og "gentage" ordene for vores børn. De ord, som har indlemmet tidligere generationer i pagtsfællesskabet og har givet dem evig frelse.

Ganske vist har enhver generation sine egne

FOTO: ISTOCKPHOTO

kendetegn og har kæmpet sine kampe med den foregående generation og bliver på forskellig vis præget af det kulturelle vand, den svømmer i. Dermed bliver verdensbilledet hele tiden nykonstrueret, og vi må strække os langt for at konstruere nye billeder og udtryk, der rækker det samme livgivende ord, så det samme bibelske Guds billede når til nye verdensbilleder.

Den opgave ville være uoverskuelig, hvis det ikke netop var Guds ord, vi skal fremsige og indprente. For Guds ord skaber ud af intet og uden noget brugbart råmateriale i os og kan derfor kalde missionsivrige disciple frem – også hos de teenagere, hvor man på ingen måde havde forestillet sig det.

Børn og unge spørger om svar og mening

Perspektivet bliver tydeligere længere fremme i teksten: "Når din søn i fremtiden spørger dig og siger: 'Hvad er meningen med de vidnesbyrd og de forskrifter og bud, som Herren vor Gud har

givet jer?' ..." (5 Mos 6,20, Norsk Bibel).

Når du er blevet sat i en relation med en person fra en anden generation, får du spørgsmål om meningen med dit og dat, og evangeliet har nu mulighed for at vandre frit.

Derfor skal vi have svar parat! Ikke nødvendigvis i form af lange teologiske udredninger, men ved sammen at høre Guds ord og derigen- nem elske ham. Har vi ikke svar, går børnene og de unge andre steder hen med deres spørgsmål og risikerer dermed at få nogle svar, der næppe bringer dem til at elske Gud.

Vil vi gerne have *taleret* ind i unge menneskers liv, skal vi benytte de små huller af *taletid*, der opstår i vores samvær på tværs af generationerne. Og når vi med tiden får taleretten givet, skal vi på Jesu Kristi vegne forvalte den med åndelig og pædagogisk visdom.

Spørgsmålet til den kristne menighed er derfor: Hvordan skaber vi en god praksis omkring det, så ingen børn forgæves rækker ud efter me-

Selvom relationen i forhold til erfaring og livsvisdom i nogen grad er asymmetrisk, så er vi hinandens medarbejdere – på den fælles glæde over at kende Jesus. I ham er vi uanset alder og erfaring ligeværdige!

ningsgivende svar fra den ældre generation, og så yngre generationer får øje for den velsignelse, det er at have menighedsfællesskab med ældre generationer, der har vandret i dette pagtsfællesskab med Herren i mange år?

Medvandring – et discipelskab på tværs af generationer

Et kvalificeret bud herpå kunne være et øget fokus på medvandring¹ som en central del af det discipelskab, vi er kaldet til. Ikke mindst mellem to, der ikke er jævnaldrende.

Når jeg er optaget af medvandring, er det ikke bare, fordi det er et smart ord, der passer meget godt ind vor tids store fokus på mentoring og vejledning i arbejds- og privatliv, men fordi det har haft evighedsbetydning for mig selv. De sidste ti år har jeg oplevet at "vandre" i kortere eller længere perioder med tre forskellige ældre kristne – faktisk fra tre forskellige generationer.

I tvivlskriser, hvor min tros fundament så ud til at vakle, i dybe anfægtelser over min fejlslagne kristendom og i frustration over en frugtesløs tjeneste var jeg den søn, som rakte ud med spørgsmålet "Hvad er meningen med ...?" Og takket være forskellige gode foranstaltninger og ældre kristne, som Gud kaldte til at følges et stykke vej med mig, fik jeg svar. Ikke i form af et facit, men jeg blev inviteret ind i en relation med en anden discipel, hvor der var åbne vinduer til deres liv med Jesus.

Beretningen om vandrigen til Emmaus er et eksempel på to mere eller mindre forvirrede kristne, der deler deres tanker med hinanden. Her kommer den store medvandrers og sjælesørger, Jesus selv, og følges med dem. Han yder sjælesorg ved først at lytte til deres sorg og dernæst trøste dem ved at pege på Skrifterne. Det er et eksempel til efterfølgelse!

"Vi er ikke herrer over jeres tro, men medarbejdere på jeres glæde," skriver Paulus og Timotheus til de kristne i Korinth (2 Kor 1,24). Det understreger, at selvom relationen i forhold til erfaring og livsvisdom i nogen grad er asymmetrisk, så er vi hinandens medarbejdere – på den

fælles glæde over at kende Jesus. I ham er vi uanset alder og erfaring ligeværdige!

Aldersforskellen fjernes som barriere, når en knægt på 11 oplever en 51-årig familiefar fortælle om dårlige prioriteringer af sin tid. Og når en 47-årig mor oplever sig genkendt i en teenager, som fortæller, hvor meget de sociale medier får hende til at sammenligne sig alt for meget med andre i stedet for at glæde sig over, hvordan Gud har skabt hende.

Det handler ikke om prestige, men hinandens frelse

I bogen *Faith for Exiles*² beskrives der fem måder, hvorpå en ny generation kan følge Jesus som "modstandsdygtige disciple", der i dag er i eksil i det digitale Babylon.

Et af kapitlerne omhandler netop betydningen af meningsfulde relationer på tværs af generationerne i det digitale Babylon, der er præget af mistillid og isolation – og henviser til statistikken.

Hele 77 % af dem, som er forblevet i menigheden, svarer, at de havde tætte personlige venner, som fungerede som åndelige forældre i deres kirke eller trossamfund, mens blot 27 % af de unge, som har forladt menigheden, kan sige ja til det.

Når der er en sammenhæng mellem at blive bevaret i det kristne fællesskab og blive bevaret i pagtsfællesskabet med Jesus, er medvandring altså tydeligvis ikke blot et nyt prestigeprojekt for den kristne menighed, men et frelsesprojekt. Målet er, at "vi formaner enhver og belærer enhver med al visdom for at føre ethvert menneske frem som fuldkomment i Kristus" (Kol 1,28).

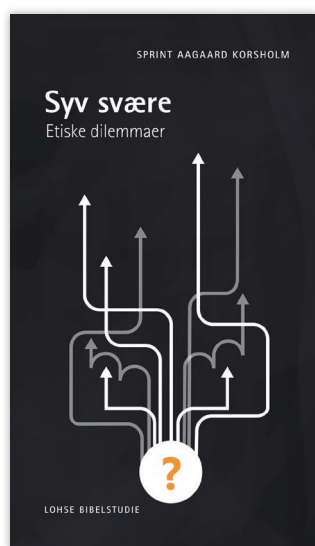
Medvandring er som alle andre tjenester en opgave, Gud kalder og udruster jævne og ulærde mænd og kvinder til (ApG 4,13). Vi skal begynde med at stille os til rådighed og med at række ud til de unge og til de gamle – så enhver generation bliver berørt med evangeliet. Det kræver, at vi vover at gøre os sårbare, men først og fremmest, at vi selv behøver det evangelium, vi er sendt af – og med!

1 Jeg anvender flg. definition fra: Olafsrud O., Stang T. & Synnes T.: *Medvandring*, Credo Forlag: "Medvandring er en gensidig og aftalt relation, hvor medvandreren viser omsorg for og støtter den anden. Sådan bidrager relationen til vækst og realisering af et gudgivet potentiale i liv og tjeneste."

2 Kinnaman D. & Matlock M.: *Faith for Exiles – 5 Ways for a New Generation to Follow Jesus in Digital Babylon*

Syv svære

BOGANMELDELSE AF RUBEN LORENTSEN

Syv svære

Etiske dilemmaer

Sprint Aagaard Korsholm

Lohse, 2021

48 sider, kr. 49,95

Hver dag tager vi valg, som vi mener, er de rigtige for os. Vores valg påvirkes af, hvad vi tænker, men i høj grad også af samfundet. Derfor er det dejligt, at Sprint har leveret et lille bibelstudie udi etik – det at gøre det rigtige.

Kristen etik tager udgangspunkt i, at Guds vilje, og dermed det gode, er gjort kendt, om end Guds vilje ikke er beskrevet i alle situationer i Bibelen. For at vi kan forholde os til vores liv i dag, er det derfor nødvendigt at tage de principper, vi kender, og se, om de kan tale ind i vores tid.

I hæftet gøres det ved at komme rundt om syv forskellige over-emner, som vi alle kommer i berøring med i hverdagen. Der anvendes grundlæggende en tragtmodel med brede præmisser fra bibelteks-ter som en indledning, der kan starte samtalen. Herefter snævres ind, og forskellige konkrete problemstillinger diskuteres med plads til delte meninger.

Emnerne er de etiske aspekter omkring *liv* og *død* samt lidt herimellem. Det siger sig selv, at med syv over-emner er der nødvendigvis en grovs-

Det gode ved at tage etiske (hverdags) spørgsmål op i en gruppe er, at man bliver udfordret på sine egne holdninger, der tit har blinde vinkler

ortering i den overflod af mulige emner, man kan komme i tanke om, men i udvalget her er der en god bredde, fx overvejelser om aktiv dødshjælp, pengeforbrug, euforiserende stoffer, ordets magt og behandling af barnløshed.

Vi afprøvede hæftet på 4-mands hånd, og opbygningen er god, synes jeg. Spørgsmålene var af en karakter, så der kom samtaler og snakke; ikke blot "ja/nej/Jesus", som kan være risikoen ved et bibelstudiehæfte. Hele strukturen i hæftet lægger op til, at vi kan have en vis bredde af uenighed. I tilfælde hvor et underemne bliver meget konkret eller er særligt ømtåleligt, står en længere forklaring i stedet. Det gælder fx selvmord.

Det gode ved at tage etiske (hverdags)spørgsmål op i en gruppe er, at man bliver udfordret på sine egne holdninger, der tit har blinde vinkler. Når vi taler etik og formaninger, kan tanken hurtigt glide hen på "de andre", der har brug for at høre om dette, men her i hæftet er vores egne valg også i søgelyset – med den mulighed for opbyggelig åbenbaring, det kan medføre.

Der er enkelte mindre kritikpunkter, som primært vedrører simplificeringer. Men det formodes at være en konsekvens af det komprimerede format.

Alt i alt er hæftet et vedrørende og nyttigt middel til at få en kritisk vinkel på sit liv i verden. Det fungerer rigtig godt som bibelstudieoplæg. ■

På opdagelse i Bibelen

BOGANMELDELSE AF ANDERS LANDKILDEHUS

På opdagelse i Bibelen

Med Israel som guide til bibelglæde

Ole Andersen

LogosMedia i samarbejde med Ordet og Israel, 2021
192 sider, kr. 199,95

På opdagelse i Bibelen er nyeste udgivelse fra Ole Andersens (OA) hånd. Bogens formål er at præsentere en række forskellige bibelopdagelser, som kan bidrage til bibelglæde. Det gælder eksegetiske, bibelteologiske, historiske og arkæologiske indsigter, der alle har det til fælles, at de koncentrerer sig om Israel. Derfor har bogen med rette fået undertitlen *Med Israel som guide til bibelglæde*.

Opdagelserne falder i to hoveddele: GT og NT. Kapitlerne er forskelligartede og behøver ikke læses fortløbende. Bogen er derfor bred emnemæssigt, men går knap så dybt i hvert enkelt emne – på godt og ondt. Dog fornemmer man, at der bestemt ikke mangler viden bag OA's pædagogiske præsentation af opdagelserne.

I det følgende vil jeg skitserer to bibelopdagelser, jeg selv gjorde.

Den første kom i det kapitel, der skitserer sammenhængen i de første 11 kapitler i Første Mosebog: Det handler om vejen fra velsignelse til forbandelse – og tilbage igen. Nogle indsigter, der for min egen del

Bogen opfylder sit formål: at bidrage til bibelglæden

har været til stor berigelse for bibelforståelse og personligt trosliv. Læs selv, og bliv en opdagelse rigere!

Næste opdagelse handler om præsentationen af to måder at læse GT på: cirkel- og linjemetoden. De to læsemåder stiller henholdsvis spørgsmålene "Hvad lærer teksten mig om tilværelsen?" og "Hvor hører denne tekst til på tidslinjen, og hvad betyder den frelseshistorisk?"

Ifølge OA foregår megen dansk forkyndelse over GT-tekster primært eller alene ud fra cirkelmetoden. Det er der flere farer ved: En fare er, at historiciteten i mange GT-beretninger i praksis kan blive ligeegyldig, hvis det kun er de opbyggelige principper, vi er ude efter. Den anden fare er, at vi mister syn for den

røde tråd gennem GT: frelseshistorien. Jeg tror, OA har ret i at påpege disse farer, idet GT's historicitet sommetider udfordres, og vi glemmer let den store frelseshistorie.

To mindre bemærkninger til bogen:

1) Hvis man tidligere har beskæftiget sig med forfatterens udgivelser og undervisning, vil man kunne genkende meget af stoffet.

2) I kapitel 6 skal man være opmærksom på, at OA forudsætter præmillennialisme (at Jesus kommer igen før tusindårsriget). Det havde været fint kort at skitsere andre forståelser, selvom det ikke er kapitlets hovederinde.

Alt i alt er bogen meget anbefalelsesværdig, og den opfylder sit formål: at bidrage til bibelglæden. ■

Øjebliksbilleder fra tvivlens landskab

BOGANMELDELSE AF STEFFEN LUND BIRKMOSE

Øjebliksbilleder fra tvivlens landskab

Michael Agerbo Mørch og Andreas Kammersgaard Ipsen
LogosMedia, 2021
112 sider, kr. 99,95

Øjebliksbilleder fra tvivlens landskab er ikke en bog, som giver dig et svar på din tvivl, men en bog, hvor du måske kan føle dig genkendt midt i den. Det er en bog, hvor du lærer, at tvivl ikke bare er tvivl, og at der ikke kun findes ét svar på den.

Jeg kan klart anbefale bogen – både til dig, der tvivler, dig, der har tvivlet, dig, der er sjælesørger, og alle andre, som gerne vil lære lidt af, hvordan tvivlens landskab kan se ud.

Michael Agerbo Mørch indleder i bogen en samtale med Andreas Ipsen om tvivl, og vi får via deres brevveksling et indblik i, hvordan deres tvivl ser ud. Det gør stort indtryk på mig, når mennesker med den status, som de to forfattere har, lufter deres ærlige tvivl.

Andreas nøjes ikke med at give Michael svar. Han går hel-

hjertet ind i samtalen og bringer sin egen tvivl og sine egne oplevelser i spil – uden at bogen forfalder til at søle sig ind i tvivlen, så man som læser ikke kan finde ud af den igen.

Der bliver sat ord på tvivlen, og den bliver udfordret. Jeg synes, at Andreas' tilgang er forbilledlig, og som ven og sjælesørger kan man blive klog på, hvordan man favner og møder et menneske, der tvivler.

Både Michael og Andreas kan noget med ord, og deres beskrivelser af tvivlen er poetiske og udvider sproget for tvivlen. Det er klart en styrke ved bogen, og for en litteraturnørd som mig er det en fryd – men måske er det også

en svaghed? Der er et billedsprog her, som man tit kan mangle i den mere nøgterne kristne litteratur, og jeg synes personligt, det er fantastisk at få sat billeder på tankerne. Men det kan også være det, som kan være med til at virke fremmedgørende.

Guldkornene i bogen finder du ikke i en konklusion, men undervejs i bogen, når der pludselig er et eller andet, som går op for en af dem – ligesom i en normal samtale. For mig var det særligt deres snak om tvivlens kilder, som jeg blev ramt af.

Bogen er ikke særlig lang, så sæt et par timer af, og bliv lidt klogere på tvivlens landskab. ■

Guldkornene i bogen finder du ikke i en konklusion, men undervejs i bogen, når der pludselig er et eller andet, som går op for en af dem – ligesom i en normal samtale

UDGIVER:

Luthersk Mission
 Industrivænget 40
 3400 Hillerød

WWW.BUDSKABET.DK

TEMA:

Dommedags- stemning

”Alle taler om dommedag – undtagen præsterne,” stod der i en avisoverskrift. FN’s Klimapanel har igen udsendt en dystre rapport om verdens skæve gang. Og pandemier og terror truer. Mange frygter derfor fremtiden på denne klode.

Men hvordan skal vi som kristne forholde os til den undergangsstemning?
 Hvad har vi bibelsk belæg for at sige om de sidste tider og om dommedag?

Vi vil med dette tema lade noget af Bibelens realisme, alvor og ikke mindst håb kaste lys over det, vi oplever omkring os for tiden, og det, vi kan se frem til.

GODT SAGT

*Jeg er optimist.
 Jeg tror på jordens
 undergang*

POUL HOFFMANN

FOTO: PEXELS

Vi skal lytte os ind på vores tid og vores medmennesker gennem Weekendavisen, podcasts, Disney+ og samtalerne i fodboldklubben. Og så skal vi med loven og evangeliet forkynde ind i nutidige menneskers frygt, længsler, håb, drømme, verdensbilleder, jeg-billeder og gudsbilleder.

NIKOLAI VIG KAARSHOLM SIDE 28